

EGYENLŐSÉG

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA * MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER

40

SZERKESZTETTE 1886-1915

SZABOLCSI MIKSA

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII. ERZSÉBET-KÖRUT 26. SZÁM.
TELEFONSZ.: 377-00, 539-58, NYOMDA: 100-44
FÉLÉVRE 12 PENGŐ

SZERKESZTI

DR. SZABOLCSI LAJOS

VÁRADI GYERTYÁK

Írta: Dr. Dési Géza orsz. képviselő

Vajjon áll-e még a *nagypvárad* orthodox templom, a régi, ott kinn, a város vége táján, a *Kolozsvár* felé vezető úton, az ősi gettóban, zsidó szegények, szegény zsidók negyedében, a zsidókórház szomszédságában?

Abban a templomban állott az én anyai nagyapám, *Friedländer Mózes* (z. c. I.) „*ständer*“, már ő is, az ő apja is örökölte s a *ständer* előtt állottam én mint picinyke gyermek, bánatosarcú, könnyfátyolozta szemű, zokogó, jajgató vénék között, előttem a frigyszekrény, mögöttem az almemor. Ott tanított három-négy esztendősen koromban a betűvetésre, az alef-bészre és az ábécére s mesélt meséket, igaz meséket, könnyes, véres történeteket, üldözésről, vértanúságról, kiválasztottságról, életről, halálról, csodákról, tűzön, vizen, napsütésben, éjszakában, jóban, rosszban, rendíthetetlen hűségről, a Hit sziklaszilárd hitéről s a törhetetlen bizodalomról, az Egyben, az Egyért, aki Örökkévaló és akinék a neve Egy. Ott állottam a *ständer* előtt s nem fáradtam el, a szent talajon megerősödött a lábam, mint a fiatal facsemete gyökérzete az anyaföldben. Idők mentek, idők jöttek, azóta sok minden megváltozott, de azt, amit akkor ott tanultam, sohasem felejttem el, amit magamba szívtem, bennem maradt. És hogy állok s ahogyan állok s hogy állva maradtam a frigyszekrény és az almemor között, annak köszönhetem, hogy akkor régen ott állottam a *ständer* előtt.

Apák, testvéreim, szeretettel és együttérzéssel szólok hozzátok, állítsátok gyermekeiteket a *ständer*ek mellé, magatok elé. Ott zsongják őket körül az évezredek melódiai, a fájdalom elcsukló jajszavai, hadd járja át a lelküket a multnak emlékezése, a jelennek vergődése s minden sorsváltozatban a jövő reménysége. Ha ott fognak állni, akkor ott maradnak, mindig a tieitek lesznek s nem tagadják meg apjukat és anyjukat és örökölt hitüket. Akkor a ti csemetéitek „késő vénségükben is virágozni fognak“, az a *ständer* mindig mellettük fog állni s ők sohasem fognak a *ständer* mellől megszökni, sem gyávaaságból, sem hiúságból, sem számitásból, mert tartja és fogja őket a mult,

elevenen fog bennük élni az emlékezés s ezt a szent kötelet nem szakíthatja el semmi sem. Hűségesek lesznek, jók, igazak és megbízhatók, szavukban és szívükben derék emberek, megértők, átérzők, áldozatosak és önfeláldozók, hitűknek, hazájuknak, embertársaiknak, családjuknak, a köznek becsületes munkásai, harcosai és ha kell, hősei.

Tisobeov gyásznapja közeledik, emlékezem régiemről.

„*Écho jósó bodod...*“ „Miként ül magányosan, elhagyatottan a Város, ... s az országoknak Fejedelme lőn adófizetőküké, sir a Város, szolgák uralkodnak rajtuk s nincsen, aki segítsen, leesett a mi fejünk koronája.“

Várad, Nagypvárad s te régi, kis „*nagytemplom*“, csak most értem meg igazán és egészen *Tisobeov* gyászatát. Mint kis gyermek eltűnődtem azon, miért ez a mérhetetlen fájdalom és szomoróság, miért ülnek a földön és így olvassák és zokogják el *Jeremiás* siralmait. A gyertyákat magukhoz vették a földre, mintha halott mellé állítanák, s a jámborok ott ültek egész éjszakán át, virradatig, ekkorára kiégtek és elfogytak a gyertyák s nem világított egyéb, mint a „*nér tomid*“, az örök fény lángocskája, meg a hajnalnak az ablakokon át beszűrődő derengő világossága. A földre bojtortjánt és csalánt szórtak el, hadd sebezzen, hadd égessen, marjon és fájjon, a gyász keserűségében, amikor annyi mindent siratunk. A gyász a multért, a rabságba hurcoltakért, a halottakért, az elveszettekért, a régi dicsőségért, a jelen szolgaságáért, a leigázásért, a megcsufoltatásért, a megalázásért, a *Templomért*.

Várad, Nagypvárad, ahol elődeim éltek, haltak, ahol születtem s ahová köt minden, ami szent és drága, gyermekkorom, ifjuságom, álmaim, szárnybontogatásom, ahol tiszta házban, tisztakezü és tisztalelkű, istenhívő, munkás, derék, bölcs, szerető szülők oltottak belém hitet, becsületet, hazafiságot s te, ősi templom, ahol imádkozni tanultam, *Tisobeov* napján, a földre roskadva gyászollak, siratok mindenkit és mindent. A lelkembe markolnak *Jeremiás* siralmait, visszhangra kél bennem s az éter hullámain odarezeg felétek, édes szülőföldem, drága szüleim,

tanítóim, barátaim, sorstársaim, templom, iskola, bölcsők, sírok, utcák, házak, *Sebes Körös* folyó, hegyek, mezők, rétek, dalok, ábrándok, emlékezések.

Amikor felgyújtották és lerombolták a *Templomot*, a papok felnyújtották a *Templom kulcsát* az *Ég* felé, s ime, egy kéz lenyúlt a kulcsért, átvette s azóta is ott van a Magasságokban, nem került a bitorlók kezébe. Lerombolni lehetett a szent falakat, az áldozás arany és ezüst edényeit és a drágaköveket elrabolhatták, ezek emberi építmények és emberi készítmények voltak. Ámde, ami lélek, ami szentség, ami hit, az az Örökkévaló ihlete és akarata, az örökéletű, nem ember adta és ember el nem veheti. Az örökélet ajtaját egyedül Ő nyithatja és zárhatja, az Ővé a kulcs, Nála van. A Világok Ura szabja meg a rombolásnak és az építésnek idejét, Ő rendeli a nappalt és az éjszakát, az életet és a halált s Ő „felálmasztja a halottakat“, „felegyenesíti a görnyedőket“, „összegyűjti a száműzötteket“ és „meggyógyítja a betegeket“.

Várad, Nagypvárad és minden magyar városok templomai, leromboltak és kiraboltak s a magyar *Tisobeov* gyásza az esztendő minden napján marcangolja szívünket, s lelkünkben szünetlenül előtörnek *Jeremiás* siralmait. „Ezért szomorú a mi szívünk, ezért homályosodtak el a mi szemünk.“ „A Sion hegyéért, mivel elpusztult, rókák lanyája lett.“ „Láttad, Uram, az én nyomorúságomat, ítéljed meg az én ügyemet.“ „Láttad az ő bosszúállásukat és az ellenem táplált minden gondolatukat.“ „Fizess meg nekik, Uram, az ő kezük munkája szerint.“

Ülünk a földön, gyászban, csalánon és bojtortjánok között, pislákol a gyertyánk, magyar zsidók gyertyája, hosszú az éjszaka, sokáig késik a hajnal virradata. „Miért felejtkezel el rólunk, elhagysz-e minket hosszú időre?“

Gyászos, sötét az éjszaka, de ha minden fény kialszik, akkor is ég és világít a „*Nér tomid*“ lángocskája, kicsinyke tűz, de örökké világít, nem alszik ki sohasem, mert az Ő lángja, az Örökkévaló világossága.

Várad, Nagypvárad temploma, a *Kolozsvár* felé vezető úton s ti *Városok és Templomok*, mind, akik gyászoltok, biz-

zatok, bizzunk az Örök láng megváltó fényében. Világosság a sötétben, akkor is, amikor minden fény kialudt. Ez az örök hit és a soha nem csüggedő reménység. „Balsors, akit régen tép, hozz red vig esztendőt, megszenvedte már e nép a multat s jövődőt.” Bizzunk a közelgő vig esztendőben, könyörögjünk himnuszunkban, Isten meg fog áldani.

Felkelünk a földről, elmulik a gyász, az Örökkévaló felépíti a templomot. Fenn

nen fognak lobogni a gyertyák, s az Égi kéz visszaadja a templom kulcsát, amelyet elvett tőlünk. Megőrizte, hogy ne kerüljön bitorló ellenség kezébe, újra a mienk lesz s a mienk marad az idők végéig. Hárfánkat lekasztjuk Babilon szomorú füzeiről, a vizek partján felegyenesedünk s zengeni fogjuk a feltámadás szolozmáját. Meghallgatja siralmainkat, teljesíti könyörgésünket: „ujítsd meg a mi napjainkat, amint volt a régi időkben”.

pokig ez a siker még csak erősödni fog. A siker oka, hogy ez a mozgókép méltán megvédi a zsidóságot és kellő világításba helyezi a vezető zsidó családok pénzügyi szerepét. Ez az óriási siker egyúttal annak is jele, hogy a mi angol közönségünk igazat ad az üldözött zsidóságnak és utálja az antiszemitizmust.

Angliában, ahol D'Israeli csodálatos karrierjét befutotta, valóban nincs helye a zsidógyűlöletnek. És éppugy, mint Napoleon teljes szabadságot adott a francia zsidóknak, éppugy az angol államférfiak a nagy zsidó faj minden érényét és tehetségét elismerték és szabadabbá tették a zsidó hit vallóit.

A belügyminiszter a nemzeti szocialisták ellen

Mindenki csak a legnagyobb megelégedéssel és köszönettel lehet eltevé a belügyminiszternek azzal a legutóbbi rendelkezésével szemben, hogy a nemzeti szocialista párt működését ideiglenesen betiltotta és kötelezte, hogy különböző néven fennálló harci szervezeteit szüntesse be. Kétségtelen, hogy ilyen illegális katonai alakulatok egy ország belső békéjét feldulhatják és az országot a forradalom karjaiba kergethetik. A magyar zsidóságnak igen sok oka van, hogy hálával fogadja az erélyes miniszteri intézkedést, mert hiszen ezeknek a harci szerveknek a lendülete és akciói elsősorban a magyar zsidóság ellen irányultak és a vidéki zsidóság körében már eddig is sok nyugtalanságot keltettek.

Legyen szabad azonban arra kérnünk a belügyminiszter urat, hogy ne álljon meg féluton, mert nemcsak katonai eszközökkel, hanem szellemi eszközökkel is lehet forradalmat előkészíteni, lehet az ország békéjét feldulni. Ezek a szervezettek sajtó útján ugyanannyi kárt okoznak, mint a különböző gárdák megszerzésével. A féktelen és teljesen szabadjára engedett zsidóellenes izgatás valószínűleg orgiáit üli a nemzeti szocialista párt különböző nyomtatványaiban. Az ige itt is megelőzi a cselekedetet és csak féltérleményt ér el a legszigorúbb erély is, mely figyelmen kívül hagyja azt a lélekmérgező izgatást, mely különböző szélsőjobboldali orgánumokban a vidék legkülönbözőbb pontjain folyik.

Edelstein Bertalan emléke

A budai izr. hitközség képviselőtestülete f. hó 9-én gyászköszgyűlést tartott néhai dr. Edelstein Bertalan főrabbi emlékére. Dr. Kriszhaber Adolf hitközségi elnök szép beszéddel nyitotta meg a közgyűlést. Ezután dr. Heller Bernát szemínáriumi tanár, az elhunyt kebelbarátja tartotta az emlékbeszédet. Ez a beszéd tartalmánál, felépítésénél fogva gyarapítja a retorikai remekművek sorozatát. Méltatta az elhunytat mint embert, mint tanítót, mint papot, mint barátot. Ezek a fejezetek mindegyik gy-egy pillére annak az obeliszknek, melyet minden hiva a közszeretében és közbecsülésben álló papjának szívében emel.

Ezek után a közgyűlés egyhangulag elfogadta az előjáróság utasítására Tauszk Jakab jegyző által felolvasott indítványt, mely szerint: 1. a hitközség az elhunytak méltó sírmlékét állít; 2. nevét összes imaházaiában, mint kövtenő plédát, a Maskir istentiszteletek alkalmával örök időkre a szószékről hirdetteti; 3. felkéri a temetőt kezelő Chevra Kadisa, hogy a halál évfordulója napján Minjan látogassa sírját; 4. működési helyén, — az újlaki templom falába illesztendő márványtáblán örökíti meg a nevét; 5. az általa irt tudományos és egyéb irodalmi értékű cikkeket és munkákat a lehetőség szerint összegyűjti és könyvtárakban kiadja és 6. megszerzi az elhunyt könyvtárának megszerezhető részét a hitközség könyvtára részére és az egész hitközségi könyvtárát az ő nevével nevezi el.

Ezen határozatok elfogadása után elnök bejelenti, hogy tudomására adták, miszerint az újlaki hívók dr. Edelstein Bertalan emlékére díszes porauest és asztalterítőt készíttetnek, a Chevra Kadisa pedig művészi kivitelű emlékműveszt készíttet emlékére.

A közgyűlés befejezése után az egész közönség a templomba vonult, ahol dr. Kiss Arnold vezető-főrabbi közismert elokvenciájával méltatta dr. Edelstein-t, mint karlár-sat és harcos papot, aki hitéért és testvére-ireért mindenkor a legbátrabban sikra szállt. Pinchasz bibliai főpappal hasonlította össze.

Sirota Sándor főkantor a templomi énekar közreműködésével művészi módon adta elő a „Ha Te Isten” kezdetű magyar gyászdált a „Siviszi” kezdetű zsoltárt és végül a szíveket mozgó és könnyeket fakasztó virtuozitással az „El molé rachamim” halotti éneket.

Az ünnepély magasztosságát, — melynek egész megrendezése a kegyeletnek megfelelően mintaserű volt, — emelte a testvérhitközségek részvéte. Képviselve volt az Orsz. Rabbiszeminárium, az ORE, a Pesti Izr. Hitközség és Chevra Kadisa, az óbudai hitközség és Chevra Kadisa, a kőbányai hitközség és Chevra Kadisa, az újpesti hitközség és Chevra Kadisa és a legtöbb környékbeli hitközség.

Megkezdődtek a magyar zsidó parlament követválasztási mozgalmái

Mint ismeretes, az ősszel összeül a kormányzó által összehívott magyar zsidó parlament, melynek 200 képviselő tagja lesz. A 200 képviselőt titkos szavazással választják meg a zsidó hitközségek, illetve egyházkerületek. A képviselőválasztási mozgalmak már is megkezdődtek. A pestmegyei VI. községkerület az elmúlt vasárnap előjárósági ülést tartott Stern Samu udvari tanácsos elnöklete alatt. Ezen Endrei Henrik dr. kerületi al-elnök referátuma alapján, Székely Fe-

rene udvari tanácsos, dr. Hevesi Simon vezetőfőrabbi, dr. Kriszhaber Adolf elnök, dr. Orova Zsigmond elnök, dr. Szabolcsi Lajos főszerkesztő és mások felszólalása után elhatározták, hogy a zsidó parlament képviselőit augusztus 26-án fogják megválasztani. A szegedi községkerület augusztus 20-án választja meg Biedl Samu dr. elnöklete alatt 23 képviselőjét, mely célra e napra Szentésre hívta össze az elektorok közgyűlését.

Lord Rothermere újra a zsidók mellé állt

(Londoni levelezőnkől.) Az angol zsidóságban örömdetes feltűnést keltett, hogy Lord Rothermere és lapjai: a Daily Mail és az Evening News újból a zsidóság mellé álltak. Mint emlékeztetés, lord Rothermere lapjai a hitlerizmus óta kacérkodtak az antiszemita irányzattal. A július 1-i berlini vérfürdő óta azonban a helyzet megváltozott. Lord Rothermere nyíltan szembeszáll az antiszemitizmussal és lapjaiban megvédi a méltatlanul támadott zsidóságot.

Aból az alkalomból, hogy a „Roth-

schildok” című angol film Londonban óriási sikert aratott, a Daily Mail ezeket írja:

„Az elmúlt hónapokban a legnagyobb filmsiker a Rothschildokról szóló film, mely május 24-ike óta zsufolt házak előtt fut. Hetekre nem kapni jegyet előre és valószínű, hogy az őszi hóna-

Sirkövek olcsón

Kohn Illés és József, Rákóczi-ut 13. szám

BALLAGI ERNŐ:

Uj antiszemita riadó

Aradi Zsolt könyve

Bátran variálhatnók a bibliai mondat: ime, nem alszik és nem szunnyad Izrael ellensége!

Az antiszemita nyugtalanítási taktikája állandóan gondosan ügyel rá, hogy a zsidógyűlölet egyetlen frontszakaszán se szüneteljen sohasem a tüzelés. Az áhítatos, szóvirágos, enyhe vallási vitatkozás, a dicséretkebe csomagolt térítési előadások és a politikai, faji, gazdasági gyűlölködés aktívabb harca egyidejűen ontja lángvetőit és pusztító gázait a zsidóság felé.

Nem is igyekeznek leplezni, hogy ez a kétféle harcmodor azonos forrásból fakad, hiszen Aradi Zsolt most megjelent könyve, mely a harcos antiszemita legújabb riadója, a Magyar Kultura című folyóirat kiadásában jelent meg, melynek szerkesztője Bangha Béla, az „aranyzáju” zsidótérítő.

Az antiszemita irodalma olyan, mint a folyó medrének iszapja: sodrában magával hordja a régi tartalmát is, de mindig felveszi a gyűlölködés legújabb vívmányait is. Aradi Zsolt már a kitoloncolás és internálás modern eszközhöz is eljutott, noha jelszavaiban még nem jutott túl a „galíciai” hamis frázisán.

A recept kettős. „Az egyén számára a kereszttség őszinte felvétele feloldja a bűncselekedet és megnyitja az utat a keresztény közösségbe, az asszimiláció útján a nemzeti közösségekbe is. De a zsidó közösség számára nincs más megoldás, mint a feltétlen meghajlás”. Hilaire Belloc alapján hirdeti, hogy „a zsidóság idegen test az organizmusban. A megoldás egyik lehetősége a kioperálás, a másik az elkülönítés. A kioperálás megsemmisítés, elűzés, vagy felszívás útján történhetik.”

Hogy a szerző „műveltebb” formák között, más antiszemita műveiből való idézés és politikai frázisok útján jut el ehhez a „kioperáláshoz”, vagy a térítéshez, az legfeljebb azt jelenti, hogy a sansculotte antiszemitizmus helyett a nadrágos antiszemitizmust képviseli. Ez azonban egyre megy és nyíltan kifejezett nézete felment attól, hogy vele vitába bocsájtkozzunk, de kötelességünk teszi, hogy műve és tendenciái ellen a leghatározottabban tiltakozzunk.

Valótlan és hamis beállítás, hogy a nemzeti közösségekbe csak hitehagyás árán juthat be a zsidóság. Ez a magyar alkotmánnyal is ellenkezik, de a több vallású nemzet fogalmával is ellentétben áll.

Tiltakoznunk kell az ellen a gondolat ellen, hogy a zsidóság tagjai, áttérés nélkül, nem lehetnek teljes jogú és egyenlő értékű tagjai a nemzetnek. Abból, hogy valaki, opportunizmusból, alkalmazkodik a célszerűség követelményeihez, nem az következik, hogy teljesebb értékű, hanem az, hogy gyengébb jellemű és en-

nélfogva a nemzet szempontjából is csekélyebb értékű.

„A magyarországi zsidóság hallatlan előretörésének, ha sürgős változtatás nem történik, a németországihoz hasonló súlyos vége lesz. Hasonló erejű lehet a kirobbanás” — jósolja meg Aradi Zsolt, aki abból az alaptételből indul ki, hogy Magyarországon „szörnyű hatása volt a liberalizmusnak”.

Hogy a nemzeti élet rétegződésének, a történelmi folyamatok során elkövetkezett helyzeteknek, a politikai erőviszonyoknak mi köze a katolicizmushoz, az is nehezen érthető a jóhiszemű olvasó számára. Mi a Faulhaber-féle katolicizmust, a Baltazár-féle protestantizmust tartjuk az ideálisnak és veszélyes kísérletnek tartjuk, hogy bármiféle felekezet, bármely politikai tendencia szolgálatába álljon. A liberalizmus helyeslése, vagy elítélése éppúgy nem katolikus probléma, mint tanácsok osztogatása a kitoloncolás és internálás tekintetében.

Különösen az ifjúságtól, melynek egyik reprezentánsa Aradi Zsolt, esik rosszul, ha a vallás eszményi céljai helyett a vallás nevében a gyűlöletet hirdeti. Mi Aradi Zsolttól igen jó néven vettük, mikor hónapok alatt, kemény következetességgel, harcot hirdetett a hitlerizmus pogánysága és zsidógyűlölete ellen. Értelmetlennek tartjuk tehát, hogy amit elítélt Németországban és amit elítélt a katolicizmussal szemben, azt most helyesli nálunk és a zsidósággal szemben készséggel propagálja a „kioperálást”.

Megnyugtadjuk Aradi Zsoltot, hogy a zsidógyűlölet Németországban sem bizonyult szilárd politikai bázisnak. Még forradalmi eszköznek is igen drága volt, mert az ára a teljes elszigetelődés, a külföldi rokonszenv teljes elvesztése volt. A magyar ifjúság is helytelen utat választana, ha a politika tengelyébe a zsidógyűlöletet akarná állítani, mint Aradi Zsolt teszi.

Szinte bántó az a hang is, mellyel a türelmetlen fiatalok az idősebbek nagyobb bölcsességét kritizálják. Csak nemrég róta meg egy fiatal író azokat az „előkelő keresztény írókat”, akik társaságban állítólag folyton zsidóznak, de

aztán letagadják. Most Aradi Zsoltnál találkozzunk ezeknek a politikai és gazdasági hasonmásaival „Nagy antiszemita”, akik magántársaságban minden mondatban használják a zsidó szót, kérdőjellel görnyednek egy bankigazgató előtt. Politikusok, hogy biztosítsák jóindulatukról a nagypárt s hogy ne látszódjanak antiszemitának, félműveltnak, hallgatnak a kérdésről. Miniszterek, hogy „nyugatiak” maradjanak, sohasem beszélnek róla.

Veszedelemes hang ez, mely a bank, a nagyipar, politikusok és miniszterek felett ilyen fiatalos vakmerőséggel tör pácát! Akiknek ez titokban tetszik, azok nem tudják, hogy az eldobott kő vajjon hol áll meg! ..

Éppen a német viszonyokból, melyekből Aradi a zsidók internálását és az antiszemitizmus kirobbanását veszi észre, vonhatnák le a helyes tanulságokat azok, akik az új antiszemita riadó mögött állnak. A német politikának furcsa „hősi” korszaka volt ez a féktelen zsidóüldözés, melynek az Aradi-féle könyv megjelenése óta már megjött a szomorú böjtje is.

Lehet, hogy a szerző is revideálta volna az álláspontját, ha rájött volna, hogy a zsidóüldözés nem feltétlen bizonyítéka a hazafisságnak és az erkölcsök tisztaságának. Sőt, a zsidóüldözés a vérengzés, szadizmus és erkölcsi züllöttség egyéb megnyilatkozásait is magában rejt.

Hamis képet fest Aradi Zsolt a „zsidó szellemről” is, melyet a keresztényüldözés, csalás, ravaszkodás vádjával illet. Ezzel szemben a „kivételek”, a galíciaiakkal szemben a „zsidóság megmagyarosodott rétegének” koncedálása csak az objektivitás látszatát akarja biztosítani, ami önmagában is régi antiszemita taktika.

Az egész fejtegetés — amint nem lehet másképp — nem egyéb, mint a régi és újra fellángolt zsidógyűlölet új egybefoglalása és megszólaltatása.

A felelet csak az lehet rá, hogy a zsidóság részéről arra a veszedelemre, mely újra fenyegeti és öntudatosan szembe helyezkedik minden támadással, jelentkeznek az bármilyen írástudó formában és igyekezzék szavaival bármennyire is leplezni az igazi célzatot és szándékot.

IGAZ ZSIDÓÉRZÉSŰ ASSZONY

MICVO

GYERTYÁT GYUJT!

Használjon „Micvo” gyertyát és mécset, kitűnő minőségű, nem füstöl, nem csepeg, szép fénnel ég és olcsó.

2% a Tomché Jeszvosz egyesületnek.

Tomplomba „MICVO” gyertya való!

Jahrzeitra „Micvo” mécses!

Gyártja:

**Jollol mécs-,
gyertya- és
szappanüzem**
Budapest

A segélyezett Tóratanulás az
elhunyt lelkiüdvét szolgálja!

Összeférhetetlenség

Írta: Dr. Kallós Henrik, a győri községkerület és hitközség elnöke

A Kongr. Stat. Terv. tárgyalásai rendjén hallatszott olyan hang is, hogy a Tervezetben az összeférhetetlenség kérdése is szabályozandó volna. Egyesek konkrétan is megjelölték álláspontjukat, mondván: a községkerület elnöke ne lehessen egyszemélyben a hitközség elnöke, az Országos Iroda elnöke ne lehessen azonos személy a pesti községkerület és a pesti hitközség elnökével. A kívánság indokoltatott azzal, hogy az állások ne legyenek halmozhatók.

A felekezeti életben is helyes az az elgondolás, hogy minél többen vegyenek részt a munkában és a megfizetések se kumulálhassanak.

Igenis, minél többnek adni a „kőved”-ből!

Ámde, aki a megfizetést akarja, kérjen részt a munkából is!

Először munkát! Olyan férfiakat, akik tudnak és akarnak is dolgozni! Soha nem volt nagyobb szükség dolgozni akaró, de egyben dolgozni is tudó vezetőkre, mint napjainkban. Régen lejárt az ideje annak, hogy címeket és titulusokat adjunk, a munka pedig majd csak megy valahogy, ha megy, jó, ha nem, marad minden a régiben, ha jó volt hetven évig, jó lesz továbbra is. Az elnök munkája a reprezentálás, vagy legfeljebb — az aláírás.

Ma, sajnos, a helyzet az, hogy a tisztségből egyre kevesebb, a munkából egyre több!

Ha vannak olyanok, akik a munkában akarnak és tudnak is résztvenni, tényleg

ne halmozzuk a tisztségeket. Ha azonban csak olyanok vannak, akik nem tudnak, vagy tudnának, de nem akarnak dolgozni, vagy a viszonyaik olyanok, hogy nem dolgozhatnak, úgy jobb a mai helyzet.

A mai Statutumokban a felekezeti élet középtagozata, a községkerület, szinte alig van kiépítve. Van például községkerületi pénztáros, de a községkerületnek nincs pénze. Nem egy olyan községkerületet ismerek, ahol a községkerületi elnök maga a községkerület, maga végzi az adminisztrációt, maga viseli a kiadásokat, maga, vagy legjobb esetben minden díjazás nélkül hitközségének személyzete iktat, expedál, stb., szóval végez mindent, mert ma a kis hitközségeket községkerületi járulékkal terhelni nem célszerű, vagy legalább is csak akkor lehet, ha a kis községek, amint ezt az új Stat. Terv. tenni akarja, a minimális községkerületi járuléért ellenértéket is kapnak.

Éppen azért a hitközségekre és községkerületekre kell bízni, hogyan és kivel akarják a községkerületi és hitközségi elnöki tiszteket betölteni. A helyi viszonyokat ők ismerik legjobban. Ha vannak megfelelő férfiak, ám ne kumulálják a tisztségeket, viszont azonban nem célszerű tiltó szabályt a Tervezetben felállítani, mert a tiltó szabálynak a köz vallaná kárát.

A dolgozni akarók és dolgozni tudók szívesen látnak. Ámde csak ezek, mert olyan időköt élünk, amikor a méltóság is csak ezeknek jár.

Dr. Neumann professzor román kitüntetése

A bécsi román követség július 28-ára meghívókat bocsátott ki abból az alkalomból, hogy héthársi dr. Neumann Henrik egyetemi professzornak, az egyetemi fül-, orr- és gégeklínika vezetőjének ünnepélyesen átnyújtották azt az arcképet, melyet II. Carol román király a kiváló tudósakból az alkalomból küldött, hogy Titulescu román külügyminisztert sikerrel megoperálta.

Az emelkedett ünnepség a bécsi román követség fogadótermében folyt le. Megjelentek Puaur francia követ és a diplomáciai kar egyéb tagjai, prof. dr. Wilhelm Kerl, a bécsi orvosi egyetem dékánja, prof. dr. Ernst Pick prodekan, prof. dr. Rudolf Maresek volt rektor, senator prof. dr. Leopold Arzt, prof. dr. Hans Horst Mayer udv. tanácsos, prof. dr. Egon Ranzi, az orvosi fakultás több más tanára, a volt és jelenlegi asszisztensek, ezenkívül a tudomány és művészet több előkelősége.

Dr. Cajus Brediceanu román követ nagyszabású beszédben fejtegette az Ausztria és Románia közt fennálló kulturális kapcsolatokat s hangsúlyozta, hogy éppen Románia van nagy hála kötelezve az osztrák orvostudománynak. A magas kitüntetés, mely dr. Neumann Henrik professzort éri a király köszöntet tolmácsolja azokért a nagy érdemekért, melyeket a kiváló tudós különösen Romániában szerzett. Neki köszönhető, hogy a mai Románia egyik legkiválóbb és legértékesebb tagja, Titulescu külügyminiszter felgyógyult. A király szívesen használja fel ezt az alkalmat, hogy a világhírű tudós személyében a bécsi orvosi fakultást jelentőségében méltassa.

Dr. Neumann Henrik professzor megköszönte a követ beszédét, azonban az elismerést a maga személyéről áthárította a bécsi orvosi fakultásra. Megköszönte az osztrák kultuskormányzatnak, hogy a mai súlyos gazdasági helyzetben is megadja az anyagi lehetőséget az orvosi fakultásnak, hogy a tradíciónak megfelelően a maga oktató és kutató munkáját elvégezze.

Dr. Wilhelm Kerl orvoskari dékán mondott ezután köszönetet a követnek és méltatta azokat a nagy érdemeket, amelyeket az orvosi fakultás körül Neumann professzor szerzett.

Új zsidó miniszter az angol kormányban

Az angol király Hore-Belisha képviselőt, aki eddig pénzügyi államtitkár volt, közlekedésügyi miniszterré nevezte ki.

Hore-Belisha édesapja a londoni zsidó hitközség elöljárója volt. Ő maga 1923 óta államtitkár és az angol pénzügyi élet egyik legjelentősebb tagja. A zsidó közeletben aktív részt vesz.

Mit szól az angol zsidóság a keresztény Rothschild-esküvőhöz?

(Londoni levelezőnkől.) Az angol zsidóságban rendkívüli feltűnést keltett az egyik Rothschild-baronessznek esküvője, melyet a keresztény templomban tartottak meg. A Jewish Chronicle, az angol zsidóság vezető lapja ebből az alkalomból a következő érdekes sorokat írja:

Egy Rothschild bárónő megáldatta a heten házasságát a keresztény templomban. Mint zsidó érdekek szolgálatában álló orgánum mélyszéles sajnálatunkat fejezzük ki emiatt. Igaz, hogy egyes házasságok ma igen gyakran előfordulnak nem egy családban, de nem hunyhatjuk be a szemünket akkor, mikor egy ilyen házasság a zsidóság vezető családjában történik, melynek példát kel-

lene adni az egész zsidóság számára. Sajnálatos, hogy a menyasszony, kiről szó van, nem volt tekintettel arra a magas pozícióra, melyet édesapja az angol zsidóság életében betölt. Maga lord Lionel Rothschild, az apa, nem is vett részt ezen a vallási ceremónián, mert mint a hitközség elnöke ezt nem tehette meg. Igaz, hogy egy zsidó apát se lehet felelősségre vonni gyermekei cselekedeteiért, pláne, ha nagykorúak. Mi őszintén sajnáljuk lord Rothschildot azért a kellemetlenségért, melyet leánya neki okozott és vele érzünk e sajnálatos incidens alkalmából. Mindenesetre feljegyezni való, hogy a menyasszony édesapja csak az anyakönyvvezetőnél jelent meg leánya házasságán, de a templomban nem.

2 hét a Dolomitokban

Corina d'Ampezzo, Madonna di Campiglio, Bolzano, Merano, Dobbiaco vagy San Martino

teljes ellátással, utiköltséggel (L. 900.-) P 254.-

Minden felvilágosítást megad s előjegyzést elfogad az „Egyenlőség” Utazási Osztálya

A pesti és budai hitközség egyesítése

A budai hitfelek impozáns részvételével tartott lelkes ülést az Egyesülési Párt a budai Kioszkban és a Lágymányoson

A budai és pesti hitközség egyesítésének gondolata mind erőteljesebben foglalt teret a budai hitközség tagjai körében és a mozgalom, melyet Alapi Béla igazgató indított, mind nagyobb mértékben bontakozik ki azokon a gyűléseken, amelyeket a Budapesti Hitközségek Egyesülési Pártja rendez. Az elmúlt héten, július 10-én és 17-én tartott ülést az Egyesülési Párt és mindkét alkalommal lelkes hangulat nyilatkozott meg az egyesülés mellett.

Egyesülési ülés a budai Kioszkban

Július 10-én, kedden este rendkívül népes ülést tartott a budai kioszkban Alapi Béla igazgató elnöklete alatt a fővárosi zsidó hitközségek egyesülését előmozdító új felekezeti párt. Az ülésen a budai zsidóságnak közel száz számottevő kiválósága jelent meg, kik a legnagyobb lelkesedéssel karolták fel a két hitközség egyesítésének gondolatát.

Alapi Béla igazgató elnöki megnyitójában ismertette a mozgalmat és egyhangú helyeslés közepette mutatott rá arra, hogy a budai oldalon élő zsidóságnak elemi érdeke a pesti hitközséggel való egyesülés, épp ily érdeke ez magának a budai hitközségnek is, mely az adózás kérdésében bármilyen megállapodást létesítene is a pesti hitközséggel, ezzel a budai hitközség nagy érdekeit jelentő egyéb nagy kérdések mégsem volnának még megoldva.

Alapi Béla igazgató rendkívül hatásos előadása után dr. Erdélyi Sándor hites revizor emelkedett szólásra. Jelentette, hogy megvizsgálta mindkét hitközség zárszámadását és pénzügyi helyzetét. A számok azt mutatják, hogy a budai hitközség bevételeinek csak 15 százalékát fordítja kulturális jótékony célokra, míg a pesti hitközség a bevételek 45 százalékát áldozza ezekre a magasztos felekezeti célokra. Dr. Erdélyi Sándor bejelentette, hogy nézete szerint a budai hitközségnek a mai szituációban feltétlenül fontos és kedvező volna a pesti hitközséggel való egyesülés.

Sós Ármin vezérigazgató nagyhatású beszédében jelentette ki, hogy a párt intézői garanciát vállaltak a budai hitközség tisztviselőkarának méltó elhelyezkedéséért az alakítandó együttes új hitközségben és semmiféle fizetésredukciót nem engednek.

Az egyesülést ellenzők részéről Brück Miksa és Vértessi Miksa szólaltak fel. Dembitz Gyula kormányfőtanácsos rendkívül hatásos beszédében mutatott rá velük szemben arra, hogy a budai zsidó-

ságnak valósággal létérdeke az erők tömörítése, mert a mai helyzet, az öntőház-utcai templom lehetetlen állapota nem méltó sem a budai zsidósághoz, sem az egész felekezethez.

Dembitz Gyula gyújtó hatású beszéde után Dános László kormányfőtanácsos emelkedett szólásra, aki találó szavakban mutatott rá, hogy az orthodoxia meg tudta cselekedni, hogy pesti és budai hitközségeit egyesítette. Az orthodoxiának már megvan a maga budapesti hitközsége és a budai orthodox zsidók semmi kárt nem szenvednek azáltal,

Lágymányos – Kelenföld az egyesülés mellett

Július 17-én, kedden este a Budapesti Hitközségek Egyesülési Pártja a Gellért-kávéház különtermében tartott ülést, ahol nagyszámban gyűltek össze a budai hitközség meghívott tagjai. Először Alapi Béla elnök méltatta az összejövetel jelentőségét, ismertette a budai és a pesti hitközség egyesítésének nagyszabású tervét, lelkes szavakkal magyarázta meg az egybegyűlteknél, hogy úgy Budának, mint Pestnek, de az egész ország zsidóságának is halaszthatatlan érdeke, hogy egyesítesse nagy hitközség legyen Budapesten.

Alapi Béla nagyhatású elnöki beszéde után dr. Erdélyi itt is ismertette a budai hitközség mérlegét, azt szembeállította a pesti hitközség mérlegével, számokkal igazolva gazdasági szempontból is az egyesülés fontosságát.

Dr. Szilárd Bertalan hangsúlyozta, hogy a maga részéről csak akkor híve az egyesülésnek, ha az egyesülés Krisztháber elnök és Stern Samu hitközségi elnök tárgyalásainak lesz az eredménye.

Alapi Béla elnök megköszönte dr. Szilárd felszólalását, hangsúlyozta, hogy ő is szívesen látná, ha az egyesülés a két elnök kölcsönös megegyezése alapján jöhetne létre.

Dr. Koppány Dávid elsősorban Alapi elnöknek mond köszönetet az egyesülési mozgalom lelkes akciójáért, azután Stern Samu érdemeit méltatja, majd kitér arra, hogy Buda nem nyolcszázestendős, mint ahogy hirdetik, hanem ezernyolcszáz estendős, mint minden magyar hitközség, hiszen nem az alapítástól, hanem a zsidók szám-

hogy őket Pestről adminisztrálják. Dános László lelkes ováció közt üdvözölte az egyesülés tervét.

Utána közkívánatra Bródy Ernő dr. országgyűlési képviselő emelkedett szólásra, kit lelkesen ünnepeltek. Bródy Ernő kijelentette, hogy boldognak érzi magát, ha Alapi Béla vezetésével részt vehet az egyesítési mozgalomban és kifejtette, hogy ezen az úton nincs megállás: az igazságnak győznie kell, a két hitközség egyesítésének el kell következnie. A magyar zsidóságnak, mely annyira nehéz helyzetben van, ma szüksége van erre az erőforrásra és a világhírű pesti hitközséget és intézményeit nem szabad meggyengíteni azzal, hogy az egyesülést akadályozzuk.

Bródy Ernő lelkes szavait percekig tartó taps követte, azután Alapi Béla igazgató felolvasta az újonnan érkezett csatlakozásokat, bejelentette, hogy legközelebbi propaganda-ülésüket Lágymányoson fogják megtartani.

kivetésétől kell az időt számítani. Nagy tetszés közben állapítja meg, hogy a magyar honfoglalók Kelenföldön keresztül jöttek és tekintve, hogy a honfoglalók között sok volt a zsidó, a kelenföldi körzet nem nyolcszáz-, hanem ezerharminnégy-éves.

Az egyesülés csak előnyt jelent, közelebb jutnak Pesthez és minden től függetlenül mindenki szívesebben közeledik egy gazdag emberhez, mint egy szegényhez. Pest pedig gazdagabb. A Sámuelek missziójára tér ki és megállapítja, hogy Sámuel próféta is egyesíteni akarta a zsidóságot és most újra egy Sámuel, egy Stern Sámuel az, aki egyesíteni akarja a zsidókat.

Sós Endre rámutat arra, hogy sokan gátló munkát végeznek az egyesítési törekvések ellen. Elmondja, hogy rendkívüli közgyűlés egybehívására szóló ívet köröztek Budán. Ezen a rendkívüli közgyűlésen akarják megakadályozni, hogy a döntés az ösválasztók elé kerüljön. Fel kell világosítani mindenkit, hogy az unifikáció elsősorban Buda zsidóságának javát szolgálja, de a mai idők is egységet követelnek. Itt elvi harcról van szó, amelyből az egyesítés gondolatának kell győzedelmeskedni.

Dr. Bródy Ernő képviselő volt az utolsó felszólaló s azzal kezdi beszédét, hogy felesleges az egyesítés előnyéről beszélni, Budapest a világ első hitközsége. Nem választhatja el a két nagyműltu hitközséget egy folyó. Közös érdekről van szó, a rész sohasem boldogulhat úgy, mint az egész. Ne harcoljunk. Hol a zsidó szolidaritás? Sem Bécsben, sem Berlinben, se Párisban nincs úgy, mint Pesten. Mindenütt egységes a hitközség. Az országos zsidóság érdeke, hogy a budapesti zsidók egységesek legyenek. Nem akarunk harcolni, de ha kell küzdünk ezért az egyesítésért. Zsidó egységet akarunk Budapesten.

Bródy Ernő nagyhatású beszéde után Alapi Ernő bezárta az ülést és bejelenti, hogy két hét múlva újból ülést tartanak, amelynek helyét és időpontját levélben fogja tudatni, az érdekeltekkel.

3 SZÓ CSUPÁN

SÍRKŐ

LÖWY-nél

BUDÁN

II., Fő-u. 78. Tel. 51-5-81

Alkalmi vételekből

legolcsóbb áron, II., Zárda-u.

3

Az ellenpárt gyűlésén is az egyesülés mellett tüntettek

A budai hitközség képviselőtestületének tagjai néhány nap előtt meghívót kaptak dr. Biró Lajos és Gesztes Ferenc aláírásával, hogy vegyenek részt egy hétfőn este tartandó értekezleten, amely a hitközség tanácstermében lesz. Bár a budai meghívóból kitűnt, hogy azt a fuzióellenes csoport adta ki, a Pest és Buda egyesítéséért küzdő párt elhatározta, hogy a megbeszélésen részt vesz és felvilágosítja az ott megjelenő képviselőtestületi tagokat.

Hétfőn este a budai hitközség tanácstermében a körülbelül százötven budai képviselőtestületi tag közül mindössze csak negyvenen jelentek meg. Így tehát első pillanatra megállapítható volt, hogy a képviselőtestületi tagok nagy többsége nem jött el az unifikáció ellen küzdő összehívók szavára. Ez is mutatja, hogy milyen erősen terjed Budán az egyesítés eszméje. A Budapesti Hitközségek Egyesítési Pártjának megbízásából Alapi Béla bankigazgató, Sós Ármin vezérigazgató, Gárdonyi Henrik bankár, Schwarz József felügyelő, Sós Endre főszerkesztő és Beck Ottó gyáros vettek részt a megbeszélésen.

Gesztes Ferenc és dr. Biró Lajos beszédei után

ALAPI BÉLA

emelkedett szólásra.

— *Mi a meggyőzés fegyvereivel akarunk küzdeni* — mondotta — *és tiszteletben tartjuk az ellenvéleményeket is. De azt hisszük, hogy az unifikációt Buda érdekében mielőbb meg kell csinálni...*

— *Ha az unifikációt nem csináljuk meg, akkor a budai hitközség elszegényedése következhet be. Az unifikáción keresztül vezet az út Buda reneszánszá felé...* De Budának, a saját intézményein túl, szüksége van a pesti hitközség országos jellegű intézményeire, amelyeket a budai zsidók is nap-nap után igénybevesznek.

— *Akik azt hiszik, hogy Pest szanálása érdekében van szükség az unifikációra, azok tévednek. Mi az egyesítést éppen Buda nagybátétele céljából akarjuk, mert az a meggyőződésünk, hogy az egyesített hitközségektől fogjuk megkapni a hiányzó templomokat és intézményeket...* A pesti hitközség zárszámadása különben is igen kedvező képet mutat. Pest sokkal nagyobb százalékat fordít jövedelméből tanügyi és jótékonsági célokra, mint Buda.

— *Mint régi budai, aki sohasem keresem címet és mindig csak a hitközség érdekeit néztem, folytatni fogom ezt az unifikációs mozgalmat, amely hivatva van Buda zsidóságának jobb jövőjét biztosítani.*

Alapi Béla szavai mély hatást váltottak ki a jelenlévőkből és azok, akik kezdetben közbeszólásokkal próbálták zavarni, később teljesen elcsendesedtek. Utána Brück Miksa kereskedő beszélt

hosszadalmasan, történeti példákra hivatkozva, majd Schwarz József szólalt fel.

Schwarz József szavait már közbekiáltások zavarták meg, majd dr. László Áron után — Sós Endre főszerkesztő emelkedett szólásra, akinek beszédét szintén közbekiáltásokkal próbálták zavarni.

SÓS ENDRE

ezeket mondotta:

— *Az unifikációt ma kell megcsinálni, amikor egyenrangú félként ülhetünk le a pesti zsidósággal a tárgyalóasztalhoz. A gazdasági viszonyok holnap kétvállra fektethetnek bennünket és akkor azután el kell fogadnunk a Pest által diktált feltételeket. Mi azt valljuk, hogy Buda öngyilkosságot követ el akkor, ha mindenáron önálló akar maradni és megvárja az önállóan való tönkremenést.*

— *A kínai bölcs azt mondta: „Nem kell kimozdulnod házad falai közül, hogy megismerd a világot.” Aki végignézi a pesti és budai zárszámadásokat, annak valóban nem kell kimozdulni háza falai közül, hogy felismerje az unifikáció szükségességét.*

— *De hagyjuk a gazdasági szempontokat. Beszéljünk a szellemi szempontok-*

ról. Önök azt mondják, hogy Buda, az unifikáció végrehajtása után, csak körzet lesz. Hát én kívánom, hogy Budának olyan kulturélete legyen, mint akármelyik pesti körzetnek.

Erre a kijelentésre többen nagy lármába törtek ki. Sós Endre erre feléjük fordulva ezeket mondotta:

— *A budai hitközség kulturális bizottsága, amelynek tagja vagyok, egész évben két ülést tartott és két felolvasást rendezett. Pesten a hétnék szinte minden napján vannak előadások, nem is beszélve a Szabadegyetem működéséről...* Én tehát, hiába akarnak tulkiabálni, kénytelen vagyok leszögezni: Buda kulturélete messze elmarad Pest mögött.

— *Az unifikációs harc egyébként ne dőljön el ebben a teremben, hanem menjünk az ösválasztók elé. Én úgy érzem, ezt a kérdést közmegnyugvásra csak Buda egész zsidósága döntheti el.*

Sós Endre beszéde után a Budapesti Hitközségek Egyesítési Pártjának tagjai elhagyták az értekezletet. De felszólalásaik látható hatást váltottak ki a jelenlévőkből és ez a szereplésük újabb állomás volt az unifikációs eszme diadala felé vivő úton. Sokan, akik úgy jöttek az ülésre, hogy az unifikáció ellen lesznek, az érvek hatása alatt kénytelenek voltak meggyőződni az unifikáció helyességéről.

A budapesti nagy hitközség kérdéséhez

Irta: Lunzer Pál,
a Pesti Chevra Kadisa előjárója

Tizennégy évvel ezelőtt a budai és pesti hitközség képviselőtestületei bizottságokat küldtek ki az egyesítés kérdésének tanulmányozására és előkészítésére. A kiküldöttek a főbb pontokra nézve megállapodtak, az egyesítés végrehajtása azonban — figyelemmel a kommunizmus követő viszonyokra — abbamaradt. Ujabbán a kérdés ismét napirendre került és Alapi Béla hittestvérünk kezdeményezésére értekezések és tárgyalások folynak, melyeknek az a célja, hogy — mindenképpen békés és loyális eszközökkel — az egyesítést elérhessük.

A magam részéről teljes meggyőződésből helyeslem a mozgalmat és kívánom annak sikeres befejezését. Különösen a mostani időben felette kívánatos a sokat hangoztatott zsidó szolidaritás és egységnek kifelé való dokumentálása. Abszurdumnak tartom, hogy a székesfőváros egységes közigazgatási területén — eltekintve a budapesti autonóm orthodox hitközségtől — négy különálló hitközség fennálljon. A pesti izr. hitközség de facto az ország reprezentatív hitközsége és bármilyen országos jellegű felekezeti kérdés merül fel, a közigazgatási és egyéb hatóságok ehhez a hitközséghez fordulnak. Fokozottabb volna a pesti hitközség jelentősége, ha mint budapesti hitközség szerepelne. Az országos jellegű felekezeti intézmények kivétel nélkül a pesti hitközség alkotásai és mint ilyenek,

elsősorban a székesfőváros egész zsidóságának kell, hogy rendelkezésére álljanak. Gazdasági szempontból — úgy a bevételeket, mint a kiadásokat illetően — racionálisabb az egyesített nagy hitközség. Ezzei nem gondolok személyzeti leépítésekre, hanem a tárgyi kiadások mérséklésére. Ugyancsak megoldható volna az évek óta vajdó, de lovábbi halasztást nem tűrő budai templom-kérdés, viszont az adófizetés kérdése is 10 évi nyugvóponttra kerülne, kizárólag Budán az adónak 10 éven belül való emelése. A felekezeti jótékonságnak amugyis túlzott decentralizációja némileg centralizáltatnék. Hiusági kérdések ilyen nagy ügy elbírálásánál nem szabad, hogy szerepet játszanak. A budai hitközség anciennitása előnyös az egyesített hitközségre is.

Ugy hallom, hogy a mozgalom ellenmozgalmat váltott ki. Amíg az tárgyilagos alapon működik, nem kifogásolható; de a megindult mozgalmat „megtévesztés”-nek deklarálni, helytelen és türehtetlen. Mint a budai hitközségnek egy év óta adófizető szerény tagja, azt óhajtanám, hogy békeességben, kölcsönös megbecsülésben, mellékes és nem fontos körülmények háttérbe szorításával, egyedül a zsidó egység érdekeinek szemelőtt tartásával oldassék meg a kérdés és a kedélyek megnyugtatásával határozottassék el a pesti és budai hitközségeknek egy hatalmas budapesti hitközséggé való egyesítése.

Gyöngyszemek a talmudból és midrásból

Irja: SZABOLCSI LAJOS

Rabbi Chijja, a bölcs, a madarak barátja volt, aki ismerte Izrael földjének minden szárnyasát és énekesmadarát. És ha olyan idegen madarat hoztak eléje Kisásziából, vagy Afrikából, melyeket még nem látott és nem ismert, ez volt a szokása:

Az idegen madarat odakötöztette a háztetőre és letről figyelte micsoda madárfaj telepszik melléje. Ha holló szállt az idegen mellé, akkor tudta, hogy hollófajhoz tartozik, ha galambok rebbentek oda, akkor megismerte Chijja a bölcs, hogy az idegen madár a gerlicék és szelid galambok fájából való.

★

Három embert ismerned kell alaposan, kívül-belül:

Azt az embert, akinél lakol.

Azt az embert, akit meghívsz az asztalodhoz.

Azt az embert, akire rábízod a pénzedet.

★

Rabbi Jochanan ben Zakajról két dolgot jegyeztek fel. Egyik: hogy korának legnagyobb bölcsé volt. Másik, hogy nem lehetett megelőzni köszönésben, mert mindenkinek ő köszönt előre, még az idegennek is az utca forgatagában.

★

Munkások dolgoztak Rabba bar Barchana szőlőskertjében. Rosszak voltak-e, vagy csak dévajok? De alkonyatkor darabokra zúzták a bölcs mester tizenkét nagy hordóját.

Nagy volt a kár és nagy volt a harag. A mester megtorlasként elvette tőlük a ruhájukat és mikor a munkások este levetették zubbonyukat, nem tudtak felöltözködni. Kétségbeesve mentek panaszra, — együtt: a munkások is, a gazda is, a szinhedrion elé.

A szinhedrion elnöke pedig így szólt a bölcshez:

— Add nekik vissza ruháikat!

— De hiszen széttörték hordóimat, — jajveszékelte a bölcs. — Hát ez a törvény?

És a szinhedrion elnöke így válaszolt:

— A törvény az, ami írva van: „Járj mindig a jó emberek útján”. Add nekik vissza ruháikat.

És Rabba bar Chana visszaadta a munkásoknak ruháikat.

És ekkor a munkások újból panaszkodni kezdtek:

— A bérünket, a bérünket! — uram! Add ide a bérünket is! Szegények vagyunk, nyomorultak és egész nap dolgoztunk.

— A béreket? — kiáltott rájuk a szőlő gazdája. — A béreket? Hiszen kárt okoztatok nekem! Óriási kárt gonoszságokkal!

De a szinhedrion elnöke felemelte intőn a kezét és így szólt Rabba bar Chanához:

— Fizesd ki a bérüket!

— Hát ez a törvény? — jajveszékelte a bölcs.

És a szinhedrion elnöke válaszolt: — „Tarts ki az igaz emberek ösvényén”. Fizesd ki a bérüket.

★

Minden tolvaj közt legnagyobb a demagóg (aki ellopja embertársaitól véleményüket).

★

Ismered a zsidó nép rabbijainak életét?

Hillel, a szeretet atyja favágó volt, Jochanan, a tudós, szándélt készített, Józua, a tudás óriása, szénégető, Jicchak, a hasonlatok mestere, kovács.

És te, ki nem dolgoztál, vezér akarsz lenni ő utánuk, — a mi bölcsünk és nagyjaink után — csak azért mert véletlenül gazdag szülők szerencsés gyermeke vagy?

★

Ha gyászolóhoz mégy, tudd meg, hogy fájdalmában az a legnagyobb vigasz, ha hallgatva ülsz le vele szemben és nem szólsz egy szót sem.

★

Annyian kérnek tőlem, hogy ugg, sem tudnék mindenkinek adni, — mondja a képmutató. — És nem ad senkinek semmit.

★

Rabbi Chijja sokat szenvedett házastárs és örökké perlekedő felesége miatt.

— Mért nem válsz el tőle? — kérdezte a nagy tanház mestere.

— Gyermekeimet ő neveli, — felelte a bölcs. — Meg tudom-e eléggé hálálni neki?

★

Mózeset nem bántotta, hogy az ellene lázadó zsidók őt ócsárolták, gúnyolták és bántották. Mózes csak akkor rendült meg a fájdalomtól, amikor a zsidó nép így kiáltozott:

— Menjünk vissza Egyiptomba: a szolgasággal!

Meghalt Beilis

Julius 9-én meghalt Newyorkban a modern zsidóság egyik legtragikusabb hőse, Mendel Beilis, a híres kievi vérvád hőroza. Mendel Beilist avval vádolták Kiebben 1913-ban, hogy rituális gyilkosságot követett el. Ugy, mint a Dreyfus-pör és tiszasziári pör, az egész világot élénk izgalomban tartotta a Beilis-pör is, amelynek az lett a vége, hogy Beilist a gyilkosság vádjától felmentették.

A Beilis-pör alkalmából 1913 őszén néhai Szabolcsi Miksa kezdeményezésére a magyar zsidóság országos tiltakozó nagygyűlést tartott Székely Ferenc elnöke alatt. Ezen a nagygyűlésen az összes magyar politikai pártok vezetői felszólaltak és tiltakoztak az alaptalan gyanúsítás ellen.

Beilis 1914-ben Palesztinába, majd Amerikába vándorolt, ahol most meghalt.

NEIGER

étterme

Feréz-körút 4. — Telefon: 249-78.

Minden este

halkülönlegességek, sálai stb.

Polgári árak.

2 személyes ebédet 1.80 P házhoz szállítunk.

Igmándi

A VILÁG LEGJOBB KESERÜVIZE

AKINEK csak egyszer, vagy kétszer van szüksége ezen keserűvízre, kérje minden elárusítóhelyen **határozottan** a

KIS ÜVEG Schmidthauer-féle **IGMÁNDI KESERÜVIZET!**

Kétücsőn bevált három és fél decis töltés, amely két-háromszori használatra teljesen elegendő. Jutányosabb voltánál fogva pedig mindenkinek könnyen hozzáférhető. Igmándiból nem kell pohárszámba inni, negyed-, vagy félpohár elég sokot lenni.

Hajdu Miklós:

TISOBEOV

Mi itt lent bőjtölünk és sirunk. Minden időknél fájóbban érezzük, hogy romlásnak és pusztulásnak rémsége volt a Szent Város elestel. De az angyalok, a kegyes ég szelid és jóságos lakói, mire feljő az esti csillag Tisobeov után, hallják a Szózatot:

— „És én össze fogom gyűjteni juhaim maradékát minden országokból, ahová eltaszítottam őket és visszahozom őket tanyájukra, és majd szaporodnak és sokasodnak. És állítok följük pásztórokat, hogy legeltessék őket. Nem fognak többé félni és nem rettegnek és nem lesz köztük hiány...”

Az angyalok látják a Várost, látják az országot, a szentélyt. A Libanon cédrusai szebbek, mint akkor voltak, a legelők kövérebbek, gránátalma illata a levegőben. Öröm és boldogság virít a Tan szerelmeseinek arcán.

... És az angyalok seregében — látod, látod, ott balról — szerényen, csöndesen áll Brünn Zsigmond.

Kicsoda Brünn Zsigmond? Aki Jehuda számkivetettjeinek egybegyűjtését boldog elégedettséggel nézi?

Kicsoda? Ha pesti embertől tudakolod, hát felüti a címtárat, vagy a telefonkönyvet és azt mondja: tessék, Brünn Zsigmondné özv., házikenyérsütő, VIII., Karpfenstein-utca 1. 30—9—24...

De az én emberem csak így beszél róla: Your Friend... A te barátod...

A kis arab zsidó, aki földézi emlékét, díszitollakkal, selyemkendőkkel, keleti csecsebecsékekkel járja a fürdőket és nyaralókat. Találkozol vele Gasteinban, Bártfán, Karlsbadban, Balatonaligán, Pörschachban és Hévízen.

Huszonöt évvel ezelőtt a stájerországi Rohitschban rakosgatta az utcán egy abroszra a portékáját és zsidóval elegyített angolsággal nagyon nagy buzgósággal kínált egy struccotollat. Szinte vágatva licitált lefelé, már alig volt ára a tollnak. Csaknem ajándéku akarta odaadni, csak vigyék, vigyék már.

— Miért lett ez a toll tegnapról mára ilyen olcsó? — kérdeztem.

— Mert el kell utaznom.

— Sürgősen?

— Nagyon sürgősen. Neked, testvérem (olyan szépen hangzott: I tell you my brother...), megmondom, mért. Szaladok innét. Azt se tudom, hová, talán Marburgba, talán Trientbe, talán Kanižsára. Tudod, holnap este Tisobeov van és itt nincs minje.

— Hát ne add ilyen olcsóért a struccotollat, a boát, se azt a gyöngyházast legyezőt. Itt maradhat sz Rohitschon. Bőjtölhetsz itt, elsirhatod holnap este az Échot, tisebeovkor meg a Kinauszt. Gyere

el a Kurhausba. Az első emeleten a nyolcas szobában van minje.

Samje Nadir, a kis vásáros zsidó, kicsit európai, kicsit afrikai fajta, a hetedik mennyországba röpített boldogságában. Istennek ilyen kegyessége! Hogy ő meggyászolhatja Jeruzsálem pusztulását! Hogy ő sirhat az Échónál tisebeov estéjén... Rohitschon, ahol ő — nemcsak kilenc napon, de máskor is — csupán tejeset eszik, — ilyen szhie, ilyen mennyei ajándék...

Ott volt a nyolcas számú szobában, a Kurhaus első emeletén. Leült a padlóra, úgy rakta egymáshoz a lábait, ahogy csak a keleti ember tudja. Lágy dekreszcendős dallamokkal, vontatott egyhangúsággal, a melódiátlanság tompa gyászával recitálta a Kinauszt. Zokogott a szava, s fekete szeméből kicsillant a reménykedés, hogy meglássátok testvérek, fölépül majd a Város...

Este, a bőjtnap végén, ahogy a kis fürdőhelyi minje hazaballagott, megkérdezett:

— Ki az a balbóz, akié a Tóra?

— Egy pesti lisztkereskedő.

— Hogy hívják?

— Brünn Zsigmondnak.

— Jó, derék zsidó...

Magam is igazat adtam neki.

Brünn bácsi elment betegen kurára és magával vitte a töráját, meg a rabbiját a Baross-utca egy kis egyleti templomából és összegyűjtötte a diaszpóra zsidóit tisebeovra és szombatra. Meg se ütődött, természetesen, azon, hogy én fehér teniszdresszen énekeltem Jeremiás siralmaiból...

Többé aztán nem láttam Brünn bácsit. A rabbija elémtünik itt-ott a Kazinczy-utcában. Ilyenkor azt gondolom, de szép volna, ha valamelyik milliomos megint elvinné magával nyári üdülésre. Ráférne. (A milliomosra is.)

Hanem Samje Nadirral a háboru utolsó esztendejének tavaszán találkoztam Pöstyénben. Alig-alig volt portékája. Nyögte szegény busan a háborus konjunkturát, nem volt se selyme, se korálja, se gyöngye, se tolla. De nem panaszkodott. Inkább vigasztalt. Hogy majd elmúlik a háboru. Hogy majd segít az Isten.

— Those, mi dear Sir, who say there is no God, would be glad to believe it... (Akik, kedves uram, azt mondják, nincs Isten, örülnének, ha hihetnének benne...)

És leadván a kis arab zsidó portéka helyett a maga hitét, megkérdezi:

— Mit csinál a Brünn Zsigmond ur? Az én tisebeovi balbószom?

Megmondom neki a szomorú ujságot: meghalt néhány évvel ezelőtt.

Néz, néz maga elé Samje Nadir. És

eszébe jut megmentője, jótevője, aki tisebóvhoz, Jeruzsálem meggyászolásához, bőjti tóraolvasáshoz juttatta. Aztán ezt mondja:

— A Ganédenben pihenjen. Látja ő a nagy palotákat, látja a királyi trónust, a szentélyt Jeruselájimban. Lássa is mindörökké... Megérdemli. Legyen áldássá a cadik emlékezete.

Samje Nadir villogó szemén átszalad egy könnycsepp.

Hát igaza van.

... A lisztkereskedő, a házikenyérsütő a Karpfenstein-utcából, ott van balról a szeráfok seregében. És nézi, nézi, hogy véres valóság, amit akkor Jeremiással sirtunk, hogy háboru zaja van a világon és nagy romlás! Mint vágatott le és törtetett el az egész föld kalapácsa, mint lett pusztulássá Babel a nemzetek között...

De látja, igen, Brünn Zsigmond látja Ciont ragyogó pompájában, látja Salamon templomát, a két oszlopot, a kilencvenhat gránátalmát, a hét eget, a fényt, a dicsőséget...

A rohitschi tisebeovért kapta ezt a jutalmat... Meg azért, mert vele utazott üdülésre, pihenésre, gyógyulásra a Tóra...

Most is ott van vele ez a Tóra: angyaloknak olvas föl belőle...

Van egy mása is ennek, ezt a Karpfenstein-utca süljében őrzik, hasonlatos ehhez az égi Tórához. A másolata ennek. Az igazi fölszállt az égbe, amikor a kis, vékony, szelidszemű lisztkereskedő lelke a Sömá szárnyán a magasságba röpült...

Ujabb miniszteri döntés a Mikvó vallásos jellegéről

Néhány hónappal ezelőtt jelentette az Egyenlőség, hogy a rituális fürdő ügyében figyelemreméltó döntést hozott a kereskedelemügyi minisztérium. Egy alsófoku közigazgatási hatóság ugyanis tévesen azt az álláspontot foglalta el, hogy a Mikvó jövedelmetadó ipari tevékenység és így a hitközség csupán megfelelő iparüzési jogositvány alapján tarthatja üzemben a rituális fürdőt. A kereskedelemügyi minisztérium ennek kapcsán kimondta, hogy az alsófoku közigazgatási hatóság álláspontja nem helytálló, a szóbanlevő orthodox hitközség a Mikvó üzemben tartásával nem folytat ipari tevékenységet, éppen azért ehhez iparüzési jogositványra sincs szüksége. A Mikvó körül most mindezek után újabb bonyodalom támadt s az újabb eset ismét a kereskedelemügyi minisztérium döntése elé került. A kereskedelemügyi minisztérium ez újabb elvi határozata, amint értesülünk, a következőképp hangzik:

A kérdéses rituális gőzfürdő nem nyereszkedési céllal bíró iparvállalat, hanem vallási intézmény, amelyet a hitközség tagjai részére vallásuk törvényét folytán rendelkezésre bocsát és pedig a jobbmóduak részére csekély használati díjért, a szegénysorsuak részére pedig teljesen díjtanul, amiért is az az intézmény az ipartörvény rendelkezései alá nem vonható. (43663/119. K. M., 125419—1918. B. M.)

A kereskedelemügyi minisztérium ez elvi állásfoglalása kifejezetten vallási intézménynek minősíti tehát a rituális fürdőt s így remélhető, hogy az egyes közigazgatási hatóságok részéről felmerült téves értelmezések ezzel végképp megszűnnek.

GARDONE

Grand Hotel, Gardone Riviera

A Garda-tó partján. 380 szoba, 150 fürdőszoba

Minden felvilágosítást megad a budapesti képviselő:

"VIA" fürdőiroda, Budapest, IV., Váci-utca 36, Klottla-palota, Tel. 832-56 és 841-89

Dr. Munkácsi Ernő:

A vatikáni könyvtár

A vatikáni könyvtárban összesen 756 héber és szamaritán kéziratot őriznek. Katalógus is van hozzá. A katalógus kötetei hatalmas főlíások. 1756-ban, XIV. Benedek uralkodása alatt írta a két Asseman testvér. Mind a kettő pap volt. Egyikük *Stephanus Endius Assemanus*, „*Archiepiscopus Appanensis*”, — másik *Joseph Simonius Assemanus*, a vatikáni könyvtár prefektusa és kaanonok volt. Két jóakaratu pap, de akiknek a zsidó irodalomban és a héber nyelvben csak felületes tudásuk volt. A katalógusban sok a hiba. S majdnem 300 év óta nem készült újabb katalógus. S még szerencse, hogy az aránylag képzett két Asseman testvér készítette el ennek a jelentőségében egyedülálló könyvtárnak katalógusát s nem egy tudatlan kitért zsidó. Mert egészen a legújabb korig az volt az állandó gyakorlat, hogy a vatikáni könyvtár héber kódexeit kitért zsidók kezelték. Amikor 1873-ban *Berliner*, a nagy német tudós a vatikáni könyvtár héber kódexeit tanulmányozta, még találkozott a zsidó tudománnyal foglalkozó apostaták késői utódjával. Könyvtári munkára volt beosztva *Sebastian Solari* nevű kitért, aki magának Babilonia főrabbiája címet adta. Az inkvizíció cenzurája is ilyen árulásra vállalkozó kitért zsidókat használt fel eszközül. S hogy ezek közül minő tudatlanok voltak, arra jellemző *Domenico Jeruschalmi* esete. Ez a jó ember azzal volt megbízva, hogy a héber könyvek-ből tintafestékekkel törölje ki azokat a helyeket, amelyeket a keresztény vallás szempontjából meg nem engedhetőnek tartott. Természetesen igyekezett minél többször tanujelét adni annak, hogy milyen nagy szükség van rá. Az általa ellenőrzött könyveken fel kellett tüntetni a cenzura záradékát. De ez a „kiváló” cenzor a latin betűket sem ismerte. Ez nem volt baj. Héber nyelven héber betűkkel záradékolta és írta alá a cenzurázott kéziratokat.

Honnan származnak a vatikáni kódexek? Érdekes, hogy tekintélyes részük *Németországból* való. Hogyan kerültek a német zsidó miniatűrművészet remekei Rómába, a Vatikánba? Ismeretes, hogy a középkori zsidó kultúrának gócpontjai a rajnamelléki ősi városok: *Worms*, *Speyer*, *Mainz*, *Köln*... voltak. S ezen a vidéken nem egyszer szakadt irtózatosszenvedés a zsidókra. 1391-ben a *Rajna* és *Neckár* völgyében pusztították őket. II. Ruprecht kiűzte őket, de előbb elszedte tőlük mindent, amit elvehetett, így értékes kódexeiket is és azokat a néhány évvel azelőtt alapított *heidelbergi egyetemnek* ajándékozta. A 30 éves háború alatt a *heidelbergi egyetemi könyvtár* héber kódexeit, egyéb kincsekkel együtt

Rómába hurcolták. 1797-ben a *tolentói békében* a pápa arra kötelezte magát, hogy 500 kéziratot átenged *Napoleon-nak*. A francia tudósok számos héber kódexet választottak ki és így ezek Párisba kerültek. De ez nem tartott soká. A bécsi béke értelmében Franciaországnak vissza kellett adni a kéziratokat. Most a porosz kormány is igénnyel lépett fel. Amikor azonban az elosztásra került a sor, a német megbízottak felületességéből a szóbanforgó iratok ismét Rómába kerültek és ma is magvát képezik a vatikáni héber gyűjteménynek.

A vatikáni kódexek másik része keleti, olasz vagy spanyol származású. Pusztító háború, máglyák fénye kíséri történetüket. Az évszázadok alatt sokan keresztelkedtek meg és ezek a neofiták zsidó könyveiket kötelesek voltak átadni az egyháznak. A kitérték házában, a *Casa dei Catachumeninak* — ami még ma is látható Rómában — külön könyvtára volt és az idővel a Vatikánba került. Az elitelt marannusok vagyonának elkobzásakor értékes kódexeiket is konfiskálták.

A kódexek miniatűrjei a középkori zsidó élet fényképei. A leggyakrabban előforduló jelenet: a széder-este szertartása; de megjelenik előttünk a szombat kimenetelét köszöntő zsidó, Ábrahám szövetségébe való felvétel és az egyik képen a *Hausana Rabba* utolsó akkordjai mellett a bűnbánatért esdeklő, a füzfagallyakkal...

A kéziratok első és utolsó lapjai: a zsidó történet fontos kutforrásai. Itt jegyezte fel a szerző, a másoló és az illuminátor, hogy mikor kezdte és mikor fejezte be munkáját. S innen tudjuk, hogy sokszor börtönük mélyén, fogságban írták azokat. *Jehuda ben Josef Karsani* 1365-ben azt jegyezte fel, hogy „a börtön sötét vermében írtam ezt a könyvet, hogy szenvedéseimet elfelejtsem!” Más érdekes feljegyzések is vannak. Olvashatunk ott mindenféle receptet különböző betegségek ellen, a megrontó tekintet, sőt a szép nő megigéző mosolya ellen is. Fontos természeti események adatai kerülnek elő. Olvassuk, hogy 1180-ban a Tiberis úgy kiáradt, hogy a víz a városnak mind az öt kapuján beáradt Rómába. 1236-ban és 1238-ban olyan szárazság volt, hogy az eszrogfák elszáradtak és ezt a gyümölcsöt idegenből kellett az ünnepre behozni... 1240 sziván 6-án napfogyatkozás volt Rómában. 1356-ban földrengés *Lisszabonban*...

Az idők a Vatikánban is megváltoztak... Az egykori tudóskodó apostaták helyét a zsidó tudomány két hivatott képviselője foglalta el. *Cassuto* és *Freimann* professzorok, a római rabbiszemi-

nárium tanárai, akik naponta megjelennek a Vatikánban és 300 év után készítik az új katalógust.

A vatikáni könyvtárból elmenően a Cortile di Belvedere reneszánsz udvarában német vezényszavak ütötték meg fülemet. A svájci gárdisták egy szakasza gyakorlatozott. Ezek a német vezényszavak nyersék voltak és oly különösen hangzottak a latin kultúra fővárosában. Emlékeztettek arra, hogy miként hódították meg a barbár germán törzsek Rómát, Judaea legyőzőjét... Emlékeztettek a római világbirodalom pusztulására, amiből csak nagyszerű márványszobrok, épületek és diadalivék maradtak meg. Ahogy *Gregorovius* — Róma történetírója — mondta: az ókori Rómának egyedüli élő emlékei a zsidók. Minden megváltozott, de ők most is úgy és ugyanazon a nyelven imádkoznak, mint egykor őscik *Vespasianus* és *Titus* korában. S ha a jeruzsálemi szentély ereklyéi közül semmi sincs a Vatikánban, amelynek misztikuma délibábként tűnik el a XX. században, — élő realitásként megmaradtak a vatikáni héber kódexek, a zsidó tudomány és szellem évezredes kútfoi.

Éreztem, hogy a fülemben harsog az egyik középkori hitvitában szereplő kódexnek befejező szövege, amely a zsidó irodalomra a próféta szavait alkalmazza: „Mindaz a fegyver, mit ellened kovácsolnak — nem fog beválni; minden nyelv, ami ellened ítéletre kel — elkárhozik. Ez az Ur szolgáinak öröksége és igazságos jutalmuk Tőlem — így szól az Ur.” Igen, ezek a könyvek Izráelnek valódi, meg nem fosztható öröksége.

Róma, 1934 májusában.

— **Jubileum.** Kedves, meghitt körben ünnepelte az idei szezonzáraskor a Magy. Kir. Operaház igazgatósága a 25 évi működésüket betöltött énekes tagjait, köztük *Csillag Lipót* is, akit a mi régebbi olvasótáborunk lapunk hasábjairól is ismer, mint megtegszivű poétát és zsidó dalszerzőt is. *Radnay Miklós* igazgató szép ünnepi beszéde s a kartársak által ajándékozott értékes arany emlékgűrűk átnyújtása után *Csillag Lipót* köszöntö meg szép beszédben jubiláns társai nevében is a kitüntetett, kedves ünnepeltetést, kiemelve a kölcsönös szeretetet, megbecsülést és megértést, amely az intézet igazgatósága s tagjai között a mai nehezebb megélhetési viszonyok közepette is, mint régi tradíció fönnáll s amely különösen a művészeti téren való harmónikus együttműködésnek fontos támasza marad.

— **A VI. ker. Nőegylet uzsonnadélutánja.** *Meisels* Lajosné, a VI. ker. Nőegylet kitűnő elnökösszonya f. hó 12-én rendkívül sikerült uzsonnadélutánt adott a nőegyleti intézmények javára hűvösvölgyi (Páfrány-ut 15. sz.) villájában. A vendégek között ott láttuk dr. *Hevesi Simon* vezető főrabbit és családját, *Horváth Miksa* kormányfőtanácsos, körzeti elnököt. Jelen voltak a nőegyletek elnökösszonyai és számos előkelő a felekezeti köréből.

BALATON ÉTTEREM-SZÁLLODA (KARPELESZ) SIÓFOK

TELEFON: 9.

Ujjonnan berendezve és átalakítva. Folyó víz, fürdőszobák, országos hírv. konyha. Házhozszállítás 2 személyes menü P 1.80. Napi penztő elő- és utóidényben P 5.50-től. Főszékházban P 7-től. Kérjen prospektust!

Uzsonna Sándor Páléknál

Harmincöt évi jennállás után megszűnt a budapesti Lipótvárosi Polgári Kör, a szabadelvű gondolatnak ez a régi vára a fővárosban. Ez a kör tulajdonképpen akkor született meg, amikor 33 évvel ezelőtt a Lipótváros Sándor Pált képviselőjévé választotta meg Mezei Mórral szemben és ezért méltó és stilszerű volt, hogy most, amikor a kör megszűnt, Sándor Pál baráti uzsonna keretében visszaidézte a régmúlt szép idők emlékeit az ő meghitt körével...

Az elmúlt vasárnap délután Sándor Pálék gyönyörű hűvösvölgyi villájában felvonultak a Lipótvárosi Kör egykori vezetői. Elűkön dr. Gluckthal Samu felsőházi tag, aki annak idején Sándor Pál pártjának vezére volt, Nagy Andor tőzsdetanácsos, aki a választást nagyszerű korteseivel vezette, Frey Kálmán kormányfőtanácsos, Deutsch Vilmos tőzsdetanácsos, a budapesti társadalom népszerű „Vilmos bácsi”-ja, Gerber Béla dr. főorvos, Barna Károly dr. kormányfőtanácsos, Novák Nándor dr., Hoffmann Benedek — és a többiek mind, akik egy emberöltővel ezelőtt Sándor Pál választását vezették.

Az örökké vidám Nagy Andor árvalányhaját tűzött kalapja mellé, mint ahogy azt a képviseléválasztásokon szokták és vidám nótázásba fogott:

„... Ha nincs benne Sándor Pálra szavazó
Düljön össze ez a vendéglőadó! ...”

Sándor Pálné bájos és kedves közvetlenséggel fogadta és üdvözölte a vendégeket és ő mondotta az első felköszöntőt ezen a megkapóan szép uzsonnán. Nagy tapsok és éljenzés jutalmazták Sándor Pálné szavait, aki férjének legrégibb barátait üdvözölte a megjelentekben. Azután Gluckthal Samu dr. emelkedett szólásra és ragyogó ékesszólással festette meg Sándor Pál alakját, ki a magyar közéletnek, a magyar szabadelvűségnek történelmi alakja volt és maradt.

Ezután Nagy Andor tőzsdetanácsos szívekemarkoló gyönyörű beszédet mondott. Harmincegy esztendővel ezelőtt — mondotta — néhány bátor és vakmerő fiatalember összeállt a Lipótvárosban és kibontották a zászlót, melyre ez volt írva: „Képviselőt a kereskedelemnek!” A lenézett, megvetett, semmibevert kereskedelemnek. A mi jelöltünk győzött, a kereskedelem első képviselője bevonult a magyar politikába Sándor Pál személyében. Én akkor megígírtam Sándor Pálnak, hogy ő lesz Magyarország első zsidója! Ez be is teljesült, mert ma nincs Magyarországon zsidó közéleti férfi, kinek nevét nagyobb tisztelettel, megbecsüléssel és rajongással emlegetnék, mint a Sándor Pált...

Hosszas lelkes taps üdvözölte a két beszédet és azután a vendégek a visszaemlékezés könnyes, derűs hangulatában beszélgettek el a régi, szép elmúlt időről...

Bialik halála

Nagy gyásza van a zsidó irodalomnak. Egy bécsi szanatóriumban meghalt Chajim Nachmann Bialik, az ujhéber költészet legnagyobb alakja, a kiváló tudós és hebraista.

Bialik Tel-Avivból, ahol általános megbecsüléstől környezve élt villájában, súlyos betegségének gyógyítására érkezett Bécsbe. Az Auersberg-szanatóriumban megoperálták és a műtét sikerült is. A poétát halálos sejtelmek gyötörték és többször mondotta orvosának, dr. Rothblumnak: „Lo etrape.” (Nem fogok meggyógyulni.)

Halála rövid tusa után következett be. Halála előtt ezt mondta feleségének: *Hispallelu baadi veimru Tehilim.* (Imádkozzatok értem és mondjatok zsoltárokat.)

A halál beállta után a bécsi hitközség főrabbi: dr. Feuchtwang és az előjáróság megjelentek a szanatóriumban. A nagy költőt a zsidóság halottjának nyilvánították. Felravatalozták a bécsi zsidó temetőben és megrendítő gyászszertartás után Triesztbe szállították. Az Italia hajón nagy küldöttség kíséretében vitték le Palesztinába a holttestet, ahol általános gyász közepette helyezték örök nyugalomra július 16-án.

Július 5-én, Bialik halála napján, Palesztinában valóságos nemzeti gyász honolt, az összes zsidó intézményeket és iskolákat bezárták, fekete zászlókat tűztek ki, gyászmenetek vonultak végig Tel-Aviv utcáin.

Bialik Chajim Nachmann a cionista mozgalom uttörője, a zsidó nacionaliz-

mus ébresztője, a Palesztina-munka ihletett dalnoka volt. 1873-ban született Volhíniában, tehát 61 éves volt. Vallásos orthodox családból származott, a volosini jesivát végezte el és 1891-ben jelent meg első költői munkája. A cionista költészetben uttörő volt *El hacipor* (A madárhoz) című verse. Odesszában megházasodott, majd 1897-ben tanító lett. 1905-ben a *Moria* című nyomdai és könyvkiadó vállalat tulajdonosa lett.

A világháború alatt Berlinben élt, majd hazatért Odesszába, ahol a *fehér gárda* tisztjei majdnem meggyilkolták. 1924-ben Tel-Avivba költözött, ahol azóta lakott és dolgozott. A város lakossága minden szombaton felvonult a költő üdvözlésére.

Leghíresebb verse a *Matmid*, az örök-ké tanuló talmudista, valamint a kiseni pogrom után írt verssorozata, melynek címe: *Be ir haharega.* (A pusztulás városában.) Árje című novellájával a héber elbeszélők első sorába került. Nemcsak mint költő, mint tudós is maradandót alkotott. *Széfer hagada* címmel három kötetben kiadta modern héber nyelven a talmud és a midras költői agadait. Cervantes Don Quichotteját és Schiller Tell Vilmosát héberre fordította.

Magyarországon Bialik legszebb verseit Patai József fordította magyarra. Ezek a fordítások az Egyenlőség 1910—11. évfolyamaiban jelentek meg sorozatosan. Szabolcsi Lajos 1908-ban megjelent tanulmányában („Az ujhéber kö-

tészet története”) külön fejezetet szentelt Bialik nagy jelentőségének. Érdekes, hogy Kosztolányi Dezső szintén fordított lapunk hasábjain Bialik verseiből.

Bécsből jelentik: Bialik temetésén az elhunyt utolsó kívánságához képest, gyászbeszéd nem hangzott el. Megjelent a bécsi rabbiság dr. Feuchtwang vezetésével, a magyar zsidóság részéről dr. Büchler Sándor keszthelyi főrabbi, egyetemi magántanár, számos író, költő, publicista és zsidó tudós. A bécsi zsidóság megkapó módon fejezte ki részvétét, órákig néma menetben vonult el a koporsó előtt. Temetése július 16-án Tel-Avivban volt.

Érdekes részleteket közölnek Bialik utolsó napjaiból: A nagy költő, mikor a műtőszobába vitték, hangosan mondta el a Semá Jiszroel és áhítatosan imádkozott. Röviddel halála előtt ezeket mondta orvosának, dr. Rothblumnak: „Ha rá gondolkodok, hogy hány párt veszlek a zsidóságban és ha azt kérdezem magamtól, melyik párt képviseli igazán a zsidóságot, akkor csak az lehet a válaszom, hogy a zsidóság igazi képviselője: a biblia...”

Legutolsó német hírek:

A zsidó távirati iroda jelenti:

Humenben, Hessen tartományban július 1-én fegyveres karhatalmi katonák behatoltak egy zsidó házba és a család négy tagját lelőtték. Innen egy másik házba mentek, ahol egy zsidó vendég volt jelen. Megállapították, hogy „titkos összejövétel” van és a jelenlévőket letartóztatták. A beérkezett rendőrség, hosszabb ellenállás után, a feketeingeseket elfogta és az ügyészségnek adta át. Itt azonban „felülről” várják az utasítást, hogy a letartóztatottakkal mi történjék.

A hirschbergi események, melyek Glogau és Landshut községekben is folytatódtak, a lakosság körében nagy megdöbbenést váltottak ki. A „*Beobachter im Iser- und Riesengebirge*” című lap azonban vezércikkében *határtalan szemtelenségnek és jellembeli foggyatékoságnak* minősíti azokat az állításokat, hogy a Hirschbergben lelőtt zsidók nem is kíséreltek meg szökést.

Glogauban dr. Lindemann nevű zsidó tenniszt játszott a kertjében, amikor letartóztatták. Felesége később a Barna Háza telefonált, hogy szeretne a férjének kabátot küldeni, mert csak tenniszring volt rajta. Azt felelték: „Már nincs rá szüksége, elintéztük őt”.

Berlin—Tempelhofban zsidó frontharcos társaság éppen *heringet* evett, mikor kézekkel felfegyverzett, szabadságolt S. A. katonák uniformisban behatoltak és a jelenlévőket összeszurkálták. A csoport parancsnoka, Sternberg, az izgalomtól *szívszélhűdést* kapott és meghalt.

Hirschbergben dr. Charig nevű zsidót június 30-án „tanuként” megidézték. Július 1-én telefonon értesítették a feleségét, hogy a hulla, *eltemetés végett, rendelkezésre áll.*

A *Pariser Tageblatt* hosszúságú tudósítást közöl arról, hogy a 29 éves Annemarie Jacob nevű ápolónő 13 hónapon át tartotta magánzárában, naponta kihallgatták és súlyosan bántalmazták. A szerencsétlen ma már járni sem tud.

Balatonszemesen

Orth. kóser Pensió Kohn. A fenyveserdő közvetlen közelében. Ellismert kitching konyha, tiszta levegős szobák, bárszomsima homokstrand, permentes helyen, villákban berendezve.

A KILE (Emlékek és életképek)

Írta: KISS ARNOLD

Murmer halála

Ezek a szekaturák okozták, hogy a feszült légkörben kitört az elmaradhatatlan vihar.

Tisobeov előestéje, augusztusi rekkenő szombateste volt.

Még messze volt az alkony. Grünberger gábe ur elrendelte, hogy kezdjék meg az imát. L'dóvid boruchot énekelte világos nappal. Az ámhoorecjet Tisobecvkor l'dóvid boruch-otl. A fekete Murmer nem volt még a templomban. Grünberger gábe intézkedett, hogy a chevre samesz imádkozzon elő. Már a „kinesz“-nél, Jeremiás siralmainak zokogásában tartottak, amikor a fekete Murmer a templomba lépett, mély bánattal, tisobeovi hangulattal a szívében.

Majd megdermedt a megbotránkozott meglepetésből. Künn napsugár van még, s ezek a pose skócim már hétköznapot csináltak a szent szombatból.

Nem tudta magát türtőztetni, Tudta, hogy Grünberger gábe, a „Három szelindek“-hez címzett kocma tulajdonosának műve ez az istentelenség.

Odarohant hozzá. Önmagából kikelve:

— Sie betyár, Sie három szelindek, Sie ségec, Sie m'chalel sabesz befarheszje, brennen werden sie, ün der Szoten wird Scheit ünter „Ihnen“ legen!

Grünberger gábe különös és megdöbbentő nyugalommal fogadta a rohamot. Méltóságteljesen csak egynehány rövid, jelentős szóval válaszolt:

— Sie sind entlassen.

S jött, aminek jönni kellett. A kile állásvesztésre ítélte a fekete Murmert.

Elsőjén már nem kapta a fizetést, bárha az ítélet még nem volt jogerős, mert a fekete Murmer be akarta porolni a hitközséget. Nagyon, nagyon fájdalmas volt ez az öreg Murmer bácsi számára, nemcsak azért, mert nyomorúság, nélkülözés szállt a háza fölébe, hanem azért is, mert az arany szívű Murmer bácsi éppen akkor fogadott egy árva gyermeket magához, meg két szegény diákot is ingyen ebédkosztal látott el, s most ettől a micvétől is el kellett esnie. Grünberger gábe bizonyára nem fogja magához venni az árvát, de meg a két éhes diáknak se fog ebédet adni.

Egyre sápadtabb lett a fekete Murmer a rúszakadt szegény és inség miatt. A lélek is csak hálai járt belé.

Am az Istennek malmai csodálatosan örölnék. Az Isten utjai kifürkészhetetlenek. Hámán is meggyőződött erről egykori időben, amikor gonosz terve, a legnagyobb diadala véllén, vált semmivé.

Szeptember első napjaiban történt a belényesi csuda.

Egy fogat állt meg a fekete Murmer háza előtt. Elegáns, hatalmas megjelenésű ur szállott ki a kocsiából, a karján egy filigrán, előkelő asszonykával. A fekete Murmer fia volt. Aki gyermekkorában világnak ment, azt mondták róla hogy elzüllött; mind a mai napig nem hallott róla senki semmit. Most hazajött Amerikából. Gazdag gyáros lett. A kis elegáns asszony a karján a felesége volt.

Mikor Murmer bácsi valahogy kipihegte

a nagy öröm lelkenézését magából: elmondta a fiának a keserveit.

Murmer Róbert — az amerikai gyáros — vigasztalta az apját:

— Nem szorulsz többé rájuk. Velem jössz, fejedelmi módod lesz, édesapám!

A fekete Murmer fájdalmasan mosolygott:

— Hová gondolsz, édes fiam?! Hetven évvel menjek Amerikába?! Az lesz az én elégtételem, ha tovább samesz maradhatok Belényesen.

És a fekete Murmernek fényes elégtétel adatott.

A kile magánkívül volt az előkelő vendégek hírére. Az öreg Murmer fiát szombaton slisinek hívták a lórához, ezer forintot snóderozott a kilének. Boldog volt, aki vendégül láthatta, sőt azt is suttogták, hogy a felesége: keresztény. Ekkora előkelőségi Pedig a fámának nem volt igaza: Murmer Róbertné jó zsidóasszony volt, aki péntek este a fekete Murmer szerény hajlékában nem mulasztotta el a péntekesti gyertya meggyújtását.

Grünberger gábet elcsapták az állásából. A Hámán sorsára jutott. Jegyzőkönyvileg megállapították róla, hogy a hitközség egy érdemes, jámbor alkalmazottjával durván bánt el.

A fekete Murmert ünnepélyesen megkövették s állásába újra visszahelyezték. Majdnemhogy installációt is tartottak. A fél kile üzleti összeköttetést keresett Murmer Róberttel, az amerikai gyárossal.

De a fekete Murmer, a jó öreg Murmer bácsi — az elszenvedett méltatlanságok hatása alatt — bizony mindegyre jobban sorvadt. Bánkódott.

Mielőtt fia elutazott volna: azt is elmondta az öregur Róbertnek, hogy mennyire vágyódik haza: Puchóra. A régi temetőbe. Róbert nem szólt semmit, hanem elutazása előtt egy nappal: utijegyet hozott haza az apjának: Puchóra szólót. Egy kis bankjegyes csomagot is csatolt hozzá.

Igy esett meg, hogy sz'lichesz első napján az öreg Murmer a Puchó felé robogó gyorsvonatra ült. Sz'lichesz második hajnalán már az ódon, ősi, puchói kis zsinagógában imádkozott.

Csodálatosan szép őszi napok jártak. A terchovai hegyecsucok fölött biboros palástban, finom őszi ködök csipkéibe burkolódva járt az öreg királyi pásztor: a nap, amint pihés fellegrányait hajtotta maga előtt. Valahol a Lomnic felől halk tündérfurulyák szóltak, édesen-merengő sz'lichesz-melódiákkal.

Minden a régi volt. Az ódon padok a régi templomban, ahol a fekete Murmer gyermekkorában ült. A rabbiülés, ahol jámbor apja imádkozott. A női karzat, amelynek rácsai mögött édes jó anyja fohászkodott. A kis paplakás, ahol boldog gyermekéveit élte. A Vág hatalmas folyama, a régi komppal, amelyen Turzovka felé kellett átkelni. A Zavodje városrészt, ahová hideg téli esteiken tanulni járt az öreg talmudtanítóhoz, a chéderbe. Aztán a kolecskói domboldal, ahol az zsidó temető mosolyog szelid bánatosan, ősrégi, korhadt, avult írású sírkövekkel, fenyvesek zugó lombjai között.

A fekete Murmer kisírta magát az édesapja az édesanyja sírján. Hazajött a temetőből, bejárta az ismerős helyeket, a brezovai fenyvest, ahol a sátorhoz gyűjtött egykoron lombot, a vágparti füzeseket, ahol füzgallyakat szedett az ünnepi csokorhoz. A szülői házat is felkereste. A könnye pergett a vén barázdás arcán végig és gyermek volt újra.

Olyan szelid, olyan jóságos, olyan mosolygós lett Puchón, a szülővárosában a mogorva, a goromba, a haragos belényesi harmadkantör, a fekete Murmer. Az arcvonásai, a homlokának ráncai szinte ki-simultak.

Csak a nagyon öregek, egy-ketten ismerték még Puchón. De hírből ismerte mindenki az öreg dájen fiát.

Nagy kővedben, nagy becsületben volt része Puchón a fekete Murmernek.

Csodálatosan gyönyörű, édes napokat töltött odahaza a fekete Murmer.

Egy édes, meleg péntek estét töltött a Vetter M'chól házában. Szombaton slisinek szólították a tóra elé. Mindenki miseberáchoz mondatott érte. Saleszüdeszon a rabbinál volt. Tajret mondott. Sűrű skajachokat kapott érte. Hát lehet-e vajjon ilyen gyönyörűségeket abban a tréfe Belényesben átélni? Hát csoda-e, hogy Puchón nyájassá, kedvessé kell átváloznia még a mogorva fekete Murmernek is? Nem is igaz, a fekete Murmer nem goromba, csak Belényesen teszi a sötét feketévé a szívet. S eljött a bucsu estéje. Szombat kimenetele. A hajnali vonattal utazik majd haza, Belényesre a fekete Murmer, hogy idejekorán, rasesóne előtt otthon lehessen.

Milyen gyönyörű melave malke, milyen meleg szombati bucsuzatató volt az ott, a hegyoldalban fekvő puchói kis zsinagógában! A terchovai hegyek fölött a gyerekkori csillagok ragyogtak be a templomba, a l'dóvid bóruch dallama édesen zöngött. Elhangzott a maariv-imádság, már a hosszú „vajiten l'chót“ morogták.

A fekete Murmer gyönyörűeket, boldogan álmodott. Lehunyta a szempilláit. Az édesapját, az édesanyját látta maga előtt. Mosoly ült az ajkára, az arcvonásaira. Otthon volí, a kis paplakásban az édesanyja „Gott von Avrohom“-ot énekelte... Fönn az emelvényen már avdólet gyűjtöttek. A láng sercegett a borban. Az emberek a szemüket nedvesítették a kiömlött bor cseppjeivel...

— Gut Woch! Gut Woch! — köszöntötték egymást a puchói templom jámborai.

— Gut Woch! Gut Jóhr!

— Gut Woch reb Smül Murmer!

A fekete Murmer nem válaszolt a jókívánságokra egyetlen szóval se. Mosolygott, álmodozott tovább.

— Nü reb Smül! Gut Woch! Stehen Sie doch auf! Schül is' aus!

A fekete Murmer nem válaszolt. Rázták, ébresztették. A fekete Murmer nem felelt.

— Meghalt! Bóruch dajon emesz! — mondta valaki csendesen.

S a fekete Murmer rejtelmesen szendergett, álmodozott tovább.

Mosolygó halott ajkai mintha azt mondták volna:

— Wos denn haben Sie gemánt?!

ORTH. **RÓZSA-PENSIO** ORTH.
Balatonszárszón

Saját villában berendezett kényelmes, tiszta szobák, közismerten legjobb és legolcsóbbnak ismert konyha. Kívánatra diétás ellátás. A park és strand közelében. Nagyon mérsékelt árak. Forrásvíz. Pormentes levegő. Ugyanott külön villában gyermeknyaralítás orvosi felügyelettel Róza Vilmos lak. Igazgató v. hittantanár személyes vezetésével. Hízókúra. Vallásos nevelés. Idegen nyelvek. Gyógytorna. Kérjen prospektust!

Siófokon

a fürdőtelep legjobb helyén megnyílt az Imperial Palace Pensio. Orth. 1. sz. elsőrendű magyar és bécsi konyha. Eisen, Wien—Siófok. Telefon 105.

SZLIACS FÜRDŐ Slovensko

Szív. ideg, reuma és minden nőbajra a legszénsavdusabb, természetes meleg gyógyfürdők és ivóvízkurák

HOTEL METROPOL

68 szoba, villanyvilágítás, ingyen fürdő a szállóban. — Rituális felügyelet. — Pestről gyors 6 óra. — Vissza 50% kedvezmény. — Autókölcsök. — Pestről háztól szállóig podgyászsal oda-vissza 35.— P. — Olcsó pausál árak.

Felvilágosítás, prospektus:

Budapest, József-körút 9. Tel. 339-99

Német zsidó krónika

Incidens Berlinben.

A zsidó távirati ügynökség jelenti:

A berlini zsidóság az ottani közviszonyok folytán, még szórakozásaiban is különvált a többi polgároktól s így a *Bayerischer Platz*-on levő „Trianon” a zsidó kávéházak közé tartozik, amelynek tulajdonosa, személyzete, vendégei is zsidók.

Július 3-án este a kávéház előtt felvonult 150 kényszerszabadságos SA-legény, kiknek sorából 16-an beléptek a helyiségbe.

Szándékukról már előbb értesülést kapott egy Berlinben élő amerikai újságíró, aki értesítette a rendőrséget és a kitűzött időben személyesen is megjelent a kávéházban.

250 zsidó vendég töltötte az estét a „Trianon”-ban, mikor a rohamosztárosok megjelentek. Szabályszerű pogrom vette kezdetét, melyben az alkalmazottak, vendégek és a berendezés egyaránt súlyos kárt szenvedtek. Két amerikai zsidó: *Agdukar* és *Schapiro* Mihály is jelen voltak és őket sem kímélték. Rombolás, sebesülések történtek, mikor 20 perc múlva megjelent a rendőrség. Felszólításukra a rohamosztárosok eltávoztak és a kapitányságra mentek. Onnan utóbb visszatértek, de a kávéház már zárva volt, mert a zsidó vendégek is jónak látták eltávozni.

Ellentállni a támadásnak nem lehetett, mert a kávéház előtt felsorakozott csapat fedezte a rombolókat.

Hirschberg.

Az angol zsidó hírszolgálat jelenti:

Július 1-én éjjel, minden ok nélkül, 25 zsidót az úgyukból elcipeltek a laktanyába, ahol irtózatossan ültették őket.

Négy zsidót: *Förster* ügyvédet, *Charry* kereskedőt, dr. *Zweig* orvost és a feleségét *Görlitzbe* szállították és *Hirschberg*től 2 km-re agyonlőtték.

Az SS-legények azt vallották, hogy autodefektus miatt megálltak s az elfogott zsidók „szökést kíséreltek meg”. Ezzel szemben az áldozatok a *halántékukon* véreztek és *Zweig*-né az utra keresztben fektetve találták meg. A rokonoknak megtiltották, hogy az elhunytakat meglekintsék.

Az elhunytakat a keresztény lakosság is nagyon szerette. Egyikük sem politizált. Az eset nagy felháborodást keltett.

Mit akar a Reichswehr?

A saarbrückeni *Deutsche Freiheit* a Reichswehr egyik befolyásos tisztjének a nyilatkozatát közli. A nyilatkozat azt hiszi, hogy a német kormány összetételében változás fog történni. A Reichswehr az egyetlen hatalom, mely töretlenül áll. A Reichswehr a monarchiát akarja.

Arra a kérdésre, vajjon a monarchia

véget fog-e vetni a terrornak és zsidóüldözésnek, így felelt:

— *Mi jogállamot akarunk, melyben mindenkinek egyenlő joga legyen. Mi ellenségei vagyunk a zsidóhecceknak. Mérfetellen ostobaság volt megteremteni az emigrációt.*

Pusztuló zsidóság.

A statisztika kimutatása szerint a „*Nürnberg 8 Uhr Abendblatt*” azt közli, hogy Berlinben 10.6, Hamburgban 13.7, Frankfurtban 10.2 százalékkal apadt a zsidóság. A kimutatás 16 nagyvárosról közli az apadási arányt.

A zsidó utcanévek.

Breslauból jelentik, hogy az összes utcákat átkeresztelték, melyeket zsidókról neveztek volt el. A következő zsidók utcáit vették el: *Fränckel, Heine, Landsberger, Schottländer, Heimann* és *Oscar Heymann*.

Zsidó nevek.

Dr. *Frick* porosz belügyminiszter rendeletet adott ki, hogy azok az árjak, akiknek „zsidó” vezetéknévük van, annak megváltoztatását kérhetik. Zsidók viszont rendszerint nem kérhetnek névváltozást, nehogy származásukat elleplezzék. Csak feltűnő és visszatartóan zsidó nevük megváltoztatását kérhetik — enyhébben zsidó névre.

Zsidó névnek tekintendő az olyan név, melyet főleg zsidók viselnek, ha maga a név német eredetű is. Ilyen a *Hirsch*, vagy a *Goldschmidt* név. Zsidó névnek tekintendők a bibliai nevek: *Salomon, Israel, Moses*. Végül a származásra utaló nevek: *Krotschiner, Hamburger, Darmstädter*.

„Öreg harcosok”.

A berlini portugál főkonzul autón Hamburg felé tartott. Utközben szembetalálkozott az „Öreg harcosok” csapatával. Ezek a délszaki külsejű embert az autóból kiemelték és — zsidónak vélvén őt — alaposan elverték. Tettüket azzal indokolták, hogy a főkonzul nem üdvözölte az „Öreg harcosok” címerét...

Agnietendorf.

Agnietendorf község arról ismert, hogy ott lakik, az Oriáshegységben, *Gerhart Hauptmann*. A községben július 1-én reggel 6 órakor letartóztattak egy zsidó villatulajdonost és elhurcolták. Ugy vélik, hogy a szerencsétlent megölték...

A német lázadás oka: a zsidók:

Dr. v. *Leers*, a legvadabb német antiszemita röpiratok szerzője, a *Deutsche Zeitung* hasábjain cikket írt ezen a címen: „Részt vettek-e zsidó körök is a játékban?” — amin a június 30-iki lázadást kell érteni.

A válasz nem lehet kétséges. Dr. v. *Leers* megállapítja, hogy a lázadás hátterében a zsidók, mint kitervelők, vonulnak meg. A cikkíró „bizonyíték” gyanánt leközli egy dr. *R. Lipschitz* nevű zsidó orvosnak *Haijából* keltezett levelét. Ez a levél orvosi fejtegetéseket tartalmaz a leukocitózisról, a fehér vérsejtekről, mint az organizmus megromlásáról.

A levél, a cikkíró szerint, burkolt tanácsot tartalmaz, hogy a hitlerista mozgalomban ilyen bomlasztó fehér vérsejteket kell használni, akik a mozgalmat belülről elpusztítsák.

Streicher és az angol újságírók.

A „*North Mail and Newcastle Chronicle*” szerkesztője leleplezi: hogyan történt az angol újságíróknak *Streicher* által közölt „fogadása”:

Az angol újságírók *Oberammergauban* jártak, a passiójátékok meglekintésére. Visszatérőben egy *nürnbergi* vendéglőben ebédet rendeltek. Az étel már ott párolgott az asztalukon, mikor megjelent egy férfi, aki kíséretével a vendéglő ajtajában megállt és 40 perces beszédet tartott. A meglepett vendégek, akik szívesebben ültek volna asztalhoz, fagyos hallgatással feleltek a szónoklatra. *Streicher* azonban szétosztotta köztük a *Stürmer* vérvádszámát, majd a *nürnbergi* városházára reggelire hívta meg az újságírókat. A meghívásnak senki sem tett eleget.

A *Streicher*-féle lapok egészen másképpen közölték „*Franken* véres cárjának” az angol újságírók részére rendezett „fogadását”.

Zsolnay.

Náci lapok megtámadták *Paul Zsolnay* könyvkiadót, akit magyar zsidónak neveztek. *Zsolnay* most a *Deutsche Wochenschau*-hoz intézett levelében tiltakozik a magyar zsidó elnevezés ellen. Ő „csehszlovák” állampolgár, mert *Pozsony* mellett lakik. Ugyanott kilenc év óta a német evangélikus egyház felügyelője. Az ellen is tiltakozik, hogy csak mint *Frischauer, Salten, Werfel* és *Brod* kiadóját emlegetessék.

A *Pariser Tagblatt* ezzel szemben megrovja *Zsolnay*t, aki szégyenkezik ősei magyar zsidó származása miatt. *Zsolnay* felesége is a zsidó *Gustav Mahler* leánya és anyósa másodsor *Franz Werfel* felesége lett.

Ezekután még furcsább *Zsolnay* ur tiltakozása...

MacDonald jelentése.

MacDonald James, a menekültügyi népszövetségi főbiztos legújabb jelentése szerint 1300 zsidó egyetemi tanár és 7000 zsidó diák hagyta el egy év óta a német egyetemeket. Az 1300 tanár közül 600 külföldre vándorolt, a diákok közül eddig 1500 helyezkedett el külföldi egyetemeken.

Rövid hírek.

A francia zsidó hírszolgálat jelenti: *Glogau* sziléziai városból szomorú hírek érkeztek ott lefolyt zsidóellenes zavargásokról. Berlinből azt jelentik, hogy dr. *Stein Miksa* ügyvéd 20 éves fiát holtan hozták haza és azt állították, hogy öngyilkossági szándékból ledobta magát a rendőrség épületéből.

A *Stürmer* folytatja vérvád-izgatásait. *Mannheimben* elbocsátottak állásából egy könyvelőt, mert a *Stürmer* vérvád-száma ellen nyilatkozott. Ugyancsak Berlinből jelentik, hogy *Lengyel Fülöp* zsidó betűszedő, aki az utolsó szakmájában, Passaun át kivándorolt, mert megvonták tőle a rokkantsági segélyt. *Lengyel Fülöp* 1911 óta tagja a *nürnbergi* betűszedők szervezetének.

Trencsénteplic

fürdő hét évszázad óta
bevált módszerrel gyógyít:
reumát, köszvényt, ischiászt,
neuralgiákat. Olcsó páusálkúrák.
Prospektus, felvilágosítások:

Füldőigazgatóság

TRENCIANSKE TEPLICE

Tejes napokra

salt, vaj, lisztől és tehénturó, teffel,
dobozos emmenthali legolcsóbb és
legmegbízhatóbb beszerzési forrása

Arustás nagyban és kicsinyben

őzv. SCHLANGER BERTALAN-né

VI., Laudon-utca 7. Telefon: 12-6-72

Naponta postai szétküldés!

HIREK

Legközelebbi szám: augusztus 1.

— Az Országos Izr. Iroda és a pesti izr. hitközség kegyelete báró Pap Géza halála alkalmából. A Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának és a Pesti Izr. Hitközségnek elnökségei báró Pap Géza halála alkalmából kegyelettel emlékeztek meg arról, hogy az elhunyt kiváló politikus volt az, aki négy évtizeddel ezelőtt, mint a zsidó recepció törvényjavaslatának képviselőházi előadója, nagy szeretettel képviselte a magyar zsidó felekezet egyenjogusításának ügyét s ezért elhatározták, hogy báró Pap Géza temetésén küldöttségileg képviseltetik magukat, halás kegyeletük jeléül koszorút helyeznek ravatalára, családjához pedig részvétiratot intéznek.

— Kahan-Frankl Samu megválasztását tudomásul vette a kultuszminiszter. Dr. Hóman Bálint kultuszminiszter a következő megkapó átiratot intézte az Orthodox Központi Irodához: Az Autonóm Orthodox Izraeliták tek. Központi Irodájának, Budapest. Előterjesztéséből és az ahhoz csatolt jegyzőkönyvből tudomásul vettem, hogy a magyarországi aut. orth. szervezetű izraelita hitfelekezet országos képviselőisége f. é. május hó 29-én Budapesten tartott gyűlésén a 102.284—1905. sz. itteni rendelet 1. 3. és 4. §-ában foglalt hatás- és jogkörrel és módzatok mellett, a magyarországi autonóm orthodox izraelita hitfelekezet központi irodájának elnökévé egyhangulag Kahan-Frankl Samu országos képviselőiségi tagot választotta meg. Ez alkalomból azon reményemnek adok kifejezést, hogy a megválasztott új elnök fontos tisztségében mindenkor kiváló elődjének nyomdokain fog járni. Egyben tudomásul vettem, hogy az országos képviselőiség elnöki tisztségéről lemondott Frankl Adolf felsőházi tagot az Iroda örökös tiszteletbeli elnökévé választotta meg. Frankl Adolfnak elnöki tisztségéről történt lemondása alkalmából egyháza javára közel három évtizeden át kifejtett odaadó és eredményes munkásságáért elismerésemet nyilvánítom. Különös örömmel szolgál, hogy értékes szolgálataira továbbra is számíthatok. Felkérem az Irodát, hogy a fentiekre az érdekelt elnököket értesíteni sziveskedjék. Budapest, 1934. évi jun. hó 26-án. Dr. Hóman Bálint s. k.

— Az orthodox központi iroda új elnöke Hóman kultuszminiszternél. Kahan-Frankl Samu az orthodox központi iroda újonnan megválasztott elnöke e hó 12-én mutatkozott be hivatalosan Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszternél. Megjelentek Frankl Adolf örökös tiszteletbeli elnök, felsőházi tag, aki utódát a miniszternek bemutatatta és dr. Reiner Imre az iroda jogtanácsosa. Hartstein Lajos elnökhelyettes nyári szabadságát tölti és így nem jelenhetett meg. A miniszter kitüntető szívélyességgel fogadta az elnököt, biztosította legteljesebb jóakarataról és annak a reményének adott kifejezést, hogy kiváló elődjének nyomdokain fog haladni és ennek szellemében fogja vezetni a hazai hitű orthodox zsidóságot. A miniszter kiemelte azt a nagy értéket, amelyet az orthodox zsidóság mély vallásosságánál fogva is az országos közérdek szempontjából jelent. Örömeinek adott kifejezést azon, hogy Frankl Adolf továbbra is az orthodox zsidóság felsőházi képviselője marad.

— A dardanellai zsidóüldözés. Az egész világsajtóban nagy feltűnést keltett, hogy a Dardanellákról többszáz zsidó családot ülték ki a török hatóságok. Az ankarai török parlamentben egy hozzáintézett interpellációra a török miniszterelnök kijelentette, hogy a kormány súlyosan elítéli azoknak a hivatalnokoknak eljárását, akik a

zsidókat kiutasították. Az illető hivatalnokokat súlyosan meg fogják büntetni. A török kormány anyagi és erkölcsi kárpótlást fog adni a kiűzött zsidóknak.

— Ábrahámsohn Manó főkéntor kitüntetés. A Magyar Uszó Szövetség Ábrahámsohn Manó főkéntornak, néhai Komjádi Béla temetése körül kifejtett tevékenysége elismerésül, a szövetség bronzplakettjét adományozta.

— A kózkórházi betegek látogatása. Az „Áhász Réim“ Országos Felebaráti Szeretet Egyesület céljaihoz hiven foglalkozik a székesfőváros kózkórházaiiban fekvő szegény betegek testi- és lelki gondozásával. Legutóbb a Horthy Miklós Öfömlétősága nevét viselő Maglódi-uti kórházban dr. Farkas József rabbi, lelkész, Reichenberg Jakab alelnök, Hübsch Alfréd titkár és a bizottság számos tagja tett látogatást.

— Zsidó árvalányok uzsonnája Sándor Páléknál. A Pesti Izr. Nőegylet Leányárvaházának növendékeit meghatón szép gesztussal vasárnap délután uzsonnára hívták meg Sándor Pál országgyűlési képviselő és neje hüvösvölgyi villájukba. Mind a 300 kislány nagyszerű uzsonnát kapott, de emellett még külön is megajándékozta őket Sándor Pálné, ki szerető melegséggel fogadta és üdvözölte otthonában a sorssújtotta zsidó árvalányokat. Dr. Hevesi Simon vezető főrabbi, aki az uzsonnán feleségével együtt megjelent, megkapóan szép szavakban mondott köszönetet Sándor Páléknak a nemes micvéért és gyönyörű szavakban kérte Isten áldását a magyar zsidóság nagy politikusanak és méltó hitvesének életére.

— A Szent Pál székesegyház új dékánja a zsidókról. Dr. Matthews, a londoni Szent Pál székesegyház új főpapja (dékánja) vasárnap tartotta székfoglaló beszédét. Ebben a zsidókérdésről a következőket mondta: „Mélységes megütközéssel tölt el a német zsidók üldözése. Angliában egy pillanatra sem lehetne ilyen sorsuk a zsidóknak. Felhívom az egész keresztény világot, egyesüljön velem abban a kívánságban, hogy a német kormány vessen véget az üldözésnek és adja meg a német zsidóknak az őket törvényesen megillető jogokat.”

— Antiszemizmus Debrecenben. A nemzeti szocialisták működése Debrecenben volt a leghangosabb. A Péterfia-utca 52. számú házban párt helyiséget tartottak fenn és innen indult ki ennek a csoportnak sok botrányos akciója. Legutóbb „Magyar Dolgozó” címen évente tiszter megjelenő politikai röpiratot indítottak meg, melynek felelős szerkesztője és kiadójaként Baglyas Márton van megjelölve. A legutóbbi kormányrendelet után reméljük, hogy az izgatások sorozata Debrecenben is meg fog szünni és lehetlenné fog válni az ehhez hasonló nyomtatványok megjelenése, melyeknél a mai rossz világban nehéz volna megállapítani, hogy honnan veszik az anyagi eszközöket ugyanakkor, amikor a tiszteességes sajtó a legnagyobb válságokkal küzd.

— Schäffer Árpád kispesti izr. elemi iskolai igazgatót tevékeny munkásságának elismerésül a Pestvármegyei Általános Tanítóegyesület Kispesti Járasköre, majd az Országos Izr. Tanítóegyesület választmányi tagjává választotta. A nevezett föltötes iskolászéke örömmel vette tudomásul, hogy törekvő igazgató-tanítója rátermettségével szűkebb munkakörén túl is elismerést szerez magának és jó nevet az általa vezetett viruló iskolának.

— A VAC a pozsonyi tornásznapon. A Vivó és Atletikai Club 18 tagu tornászcsapata az Országos Testnevelési Tanács startengedélye alapján résztvett a szlovenszkoj Makkabi-egyesületek által Pozsonyban rendezett tornásznapon. A tornásznapi délelőtti a tornászok nagyszabású demonstratív felvonulásával kezdődött, a hosszú utvonalon a pozsonyi lakosság tüntető lelkesedéssel kö-

szöntötte az élen haladó VAC-csapatot. A déluláni sportünnepélyen — melyen mintegy 5000 főnyi nézőközönség volt jelen — először a VAC hármas akrobata csoportja (Mező, Müller, Szimuk) szerepelt, melynek mutatványai oly tetszést és lelkesedést váltottak ki, hogy az egyidőben folyt szertornagyakorlatok percekre megakadtak. A VAC-tornászok közül különösen Tauber, Schwarcz Gy. és Elek a korláton, Moskovitz, Radó, Fischer Z. és Kádár a nyujtón, Grünfeld és Fischer S. a lovon tűntek ki tökéletes precizitással végzett gyakorlataikkal, az egész VAC-csapat együttes bemutatója pedig állandó tetszésnyilvánítások között folyt le. A VAC-csapat kiváló összmunkáját Dückstein Zoltán és dr. Kohn Zoltán kitűnő vezetése biztosította. A VAC-on kívül 14 szlovenszkoj város tornászai, Bécsből a Hakoah és Makkabi csapatai vettek részt a tornásznapon és ezek között az első helyet a VAC biztosította magának.

— Az Izr. Szünidei Gyermektelep Egyesület a nyaralásra felvett gyermekek első csoportjait, 148 leányt és 150 fiút folyó hó 4-én és 5-én küldötte el Balatonboglárra és Diósjenőre. A gyermekek 4—4 hélig maradnak a telepeken. Hazajövetelük után az egyesület újabb csoportokat indít ulnak.

— Fehér Artur jubilaris fellépései. Mátészalkán nagy szeretettel fogadta a közönség a jubilaris művészt, Szabolcsi Lajos műveinek tolmácsát. Klein Andor, a népszerű hitközségi elnök üdvözölte meleg szavakkal a művészt. Az est sikerének érdekében Varjas Lily, a Leányegylet elnöknője buzgólkodott eredményesen. — Nyirbátorban a közönség szeretetét és a hitközség megbecsülését dr. Révész Gyula tolmácsolta nagy szónoki tehetségre valló készséggel, mely külön sikere volt az esőtlynek. — Kisvárda közönsége szintén elismeréssel adózott a nagy művésznek és válogatott nagy közönség tapsolta a kiváló produkciókat. Dr. Lukács Ignácné kulturszeretete eredményezte a nagy közönséget, mely alig akarta leengedni a pódiumról a művészt. — Kisújszálláson a hitközségi teremben tartotta Fehér Artur jubileumát. Az új elnök: dr. Schück Gyula köszöntötte a zsidóság nagy művészt és tolmácsolta elismerését a farradhatatlan kulturális munkáért. — Dévaványán teljes számban megjelent a zsidóság, hogy magáévá tegye Fehér Artur jubileumát. Az erős hitéletet élő s szolidáris zsidóság nevében dr. Neumann Andor hitközségi elnök beszélt lendületes szavakkal nagy tetszés között. A művész folytatja jubilaris fellépéseit.

— Nemes adomány a jesivák javára. Mint értesülünk, a „Joliot“ mécs- és gyertyaüzem igazgatósága elhatározta, hogy a jesivák nemes céljának előmozdítására küldön Micvo védjeggyel forgalombahozandó gyertya- és mécsgyártmányai eladási árából 2%-ot juttat a Tomché Jesivosz egyesület részére. A gyártmányok ára azért természetesen változatlan marad. Ezen nemes elhatározás megérdemli a méltatást és mi is csak a legteljesebb elismeréssel emlékezünk meg róla. Felhívjuk erre hittestvéreink figyelmét, hiszen ilyen módon külön anyagi áldozat nélkül módjában áll a nehéz küzdelmet folytató jesivák támogatása.

— Zsidó miniszter a kanadai kormányban. Montrealból jelentik, hogy David A. Croll-t, az Ontario tartományban levő Windsor polgármesterét, Ontario kormányzatában a városok és jólét miniszterévé nevezték ki. Croll, aki zsidó vallású, elsősorban kapott, mint zsidó tárcát, a kanadai kormányban.

— Dr. Fejér Gyula-emlékplakett a Zsidókórház szemészeti osztályán. Dr. Fejér Gyulának a Zsidókórház szemészeti-főorvosának nyugalombavonulása alkalmából volt főorvostársai és tanítványai kórházi működésének emlékére emlékplakettet helyeztek el a Zsidókórház szemészeti osztályának folyosóján. A plakett Vincz Pál műve.

ZSIDÓ ÉLET A VIDÉKEN

BÉKÉSGYULA.

Békésmegye új főispánjának, fái Fáy István dr.-nak beiktatási ünnepélye fényes külsőségek között ment végbe a gyulai vármegyeházán. A kormányt Fabinyi Tihamér dr. kereskedelemügyi miniszter képviselte előkelő személyiségek kíséretében. Az új főispánt, aki jeles közigazgatási férfi, ezenkívül pedig higgadt, közvetlen és befolyásos ember, a törvényhatóság minden pártja bizalommal fogadta. A gyulai izr. hitközség küldöttsége élén dr. Adler Ignác főrabbi tisztelt az új főispánnál és mélyenjáró szavainak súlyával vázolta a békésmegyei zsidóság helyzetét, hazafias gondolkodását, szorgalmas munkásságát és azon megingathatlan akarását, hogy minden képességgel és erejével a magyar haza szolgálatába állhasson. A főpap csillogó szónoklata látható hatást gyakorolt a főispánra, aki biztosította a gyulai zsidóság kiváló főrabbiját, hogy a felekezeti béke érdekében töretlenül óhajt működni és bármilyen tekintetben is, vallási szempontok mellőzésével, tisztán csak a tehetséget veszi figyelembe. Ezután a főispán a küldöttség tagjaitól megértő, meleg kézfogással búcsuzott el.

GYŐR.

A Győri Izraelita Nőegylet múlt hó 21-én megtartott választmányi ülésén bensőséges és szeretetteljes ünnepségben részesítette nagyérdemű elnöknőjét, Kohn Albertnét, abból az alkalomból, hogy páratlan agilitású működésének hálás elismerésül megfestette arcképét és azt az Izraelita Hitközség tanácstermében helyezte el. A választmányi ülést, amelyen a választmányi tagokon kívül az izraelita felekezeti élet reprezentánsai is teljes számban jelentek meg, Hercz Gézáné egyleti alelnöknő nyitotta meg és meleg szeretettel köszöntötte az ünnepeltet. Dr. Vermes Ödön egyleti ügyész ünnepi beszédében ismertette részletesen azt a gyönyörű, áldozatos munkálkodást, melyet Kohn Albertné elnöknő különösen a szegénysorsú iskolásgyermek, nemkülönben hitközségünk szegénysorsú aggjai és árvái érdekében kifejt. A nagyszámban megjelentek az élénk tetszéssel fogadott beszéd nyomán lelkesen ünnepelték a szeretett elnöknőt. Kallós Henrik dr. hitközségi elnök rendkívül fontos hivatalos elfoglaltsága miatt személyesen nem tudott megjelenni, ennek folytán levélben fejezte ki a hitközség elismerését Kohn Albertné példaadó munkássága iránt. Schwarcz Mór dr. főrabbi, majd pedig az egyes izraelita felekezeti intézmények nevében Rothauser Lajos dr., Lefkócs Armin, Pollák Lipót, Szabó Miksa dr., Bergl Hugó, Weltner Erzsébet, Rothauser György dr., Bokor Ernő és Wachslér Dávidné méltatták az ünnepelt érdemeit. Végül Kohn Albertné meghatott szavakkal köszöntö meg az ünnepeltet. A Győri Izraelita Nőegylet népszerű és nagyrabecsült elnökszönyvének ünnepélye a város egész társadalmában élénk visszhangot keltett és ahhoz az elismerés és a szeretet érzéseivel csatlakozik mindenki, mert Kohn Albertnének a jótékonykodás terén példaadó működése nemcsak a felekezeti intézmények, hanem a város egész társadalmának megbecsülését vivta ki.

KISBÉR

Magkapóan kedves ünnepségben volt része július 7-én délután Kisbér községnek. Abból az alkalomból, hogy Moskovits Lázár rabbi elsőszülött fia, Tibor felvételtelt Ábra-

hám szövetségébe, a közszeretben álló pap meghívta magához községének minden egyes tagját. A nagyszámban megjelent vendégség meghatva hallgatta a rabbi magasztalását, megragadó szónoklatát, amelyben a hetiszakasszal kapcsolatban szép hasonlatokkal a papnak és apának kötelességét fejtegette. Öszinte gratuláció kísérte a közkedvelt pap szavait. Majd Blasch Andor rabbijelölt emelkedett szólásra, s miután a jelenlevők nevében szerencseóhajait tolmácsolta, gyönyörű képekben beszélt a papság nemes célokban, fenséges eszmékben gyökerező hivatásáról. A hosszantartó taps után énekek, szömráuszok hangzottak el, melyek végeztével a jókedvű társaság egy felejthetetlen kedves délután emlékével oszlott szét.

Július 13-án kedves vendége volt a kisbéri hitközségnek; Gelbermann József rabbi, aki az előjáróság felkérésére a péntek esti istentisztelet keretében mélyenszántó beszédet mondott. A prédikáció Isten megismerését és a zsidóság feladatát fejtegette gyönyörű szavakban. A fiatal lelkész — ki külföldi tanulmányutja előtt áll — tartalmas beszédével óriási hatást váltott ki hallgató-ságából.

KISVÁRDA.

Grosz A. Hermann manchesteri főkantor Kisvárdán sógoránál volt vendégségben, amikor is a Kisvárdai Orth. Izr. Hitközség vezetősége f. hó 7-én szombaton az előimádkozással tisztelte meg. A kantor gyönyörű szép és kellemes hangjával és imádkozásával felejthetetlen órákat szerzett a nagytemplom közönségének.

MÁD.

Tamuz hó 17. napján volt a két éve elhalálozott világhírű főrabbinak, Winkler Lipót halálának évfordulója. Nagymagyarország minden részében lakó tanítványai és hívei együttes határozatot hoztak elhalálozása alkalmával, hogy emlékeztet minden időközön át fenntartják és halálozási évfordulóját az egész talmud befejezésével, szijum háász keretében fogják áldásos tevékenységének helyén, Mádon ünnepélyesen megtartani. Ez évben ez az évforduló szombatra esett s így már pénteken százával érkeztek tanítványai és hívei az ország minden részéből. Különös diszt adott ezen ünnepélynek Halberstam Sólem ujfahérti rabbinak, a halhatatlan neuszandeci rabbi, Chaim Halberstam fiának jelenléte, kit megszámlálhatatlan híve kísért el ezen útjára. Szombat este tartották meg kétszáz terítékes diszlakomával egybekapcsolva a szijum-háász ünnepélyét. Beszédek Halberstam rabbi, Ehrenreich mádi, Teitelbaum putnoki rabbik tartottak. A hajnali órákig maradt együtt az ünnepelő társaság a legjobb hangulatban. Végül az egész társaság kivonult a megboldogult rabbi sírházhoz, hová egész nap tartott a hívők zarándoklása. A lélekemelő ünnepségeknek megrendezése agilis hitközségi elnökünknek: Salzer Jenőnek és nejének az érdeme, kinél egyszersmint a fentemlített hírneves rabbi szállva volt.

MARCALI.

Június hó 24-én tartották meg Marcaliban Istenben boldogult dr. Mayer Ignác művészi és impozáns sírkömlék avatási ünnepélyét hozzátartozója és nagyszámban tisztelői jelenlétében. Dr. Winkler Ernő nagykanizsai főrabbi szépen felépített sírkömlék avatási beszédében méltatta Istenben boldogult dr. Mayer Ignác hittestvérünk nagy és feledhetetlen érdemeit úgy ügyvédi pályáján, valamint a marcali-i izr. hitközség és annak intézményei felvirágzása körül hosszú évtizedeken keresztül kifejtett buzgó munkásságát. — A marcali izr. hitközség által fenntartott elemi iskola tornaünnepélyét f. évi június hó 17-én, záróvizsgáját és záróünnepélyét f. é. június hó 24-én tartotta

meg. Ezen iskolában Gábor Ignác tanító már 14 éve működik teljes megalapozással. Dr. Winkler Ernő főrabbi Gábor Ignác tanítónak eredményes munkásságáért a IX. izr. községkerület nevében mondott a szép számban megjelentek előtt igaz köszönetet ezévi fáradozásáért.

PÉCEL.

Július 1-én, vasárnap tartotta a Péceli Frontharcos Csoport zászlóavatási ünnepélyét. A környék és a főváros nagy érdeklődése mellett, fényes külsőségek között avatták fel a gyönyörű nemzetiszínű se-lyemzászlót, amelyet a helybeli felekezetek papjai templomaikban, majd az ünnepség színhelyén, a Hősök szobra előtt megáldottak. A zsidó templomban a délelőtti folyamán a község előkelőségének meleg érdeklődése mellett áldotta meg gyönyörű beszéd kíséretében a zászlót Eisenberger Géza gödöllői kerületi főrabbi, amelyet előzőleg Hartmann kántor szép Mátavú éneke vezettet be. Az ünnepség a Himnusz elének-lésével ért véget.

SZEKSZÁRD.

A szekszárdi izr. hitközség — amint már azt közöltük — május hó 26-án tartott közgyűlésén sióagárdi Zöld Márton tábornokot dísztagjává választotta. A hitközség a dísztagságról szóló művészies kivitelű okmányt június hó 8-án a zsufolási megtelt templomban díszközgyűlés keretében adta át a tábornoknak. Eisler Manó hitközségi elnök megnyitó beszéde után küldöttség hívta meg sióagárdi Zöld Márton tábornokot, kit az elnök a hitközség nevében meleg szavakkal fogadott. Majd mincha-ima tartamára felfüggesztette a közgyűlést. A fényes istentisztelet után a kántori funkciót Benau Lipót a szekszárdiak kitűnő főkantora látta el. Istentisztelet után dr. Rubinstein Mátyás főrabbi mélytartalmu beszédben üdvözölte a tábornokot, Isten áldását kérve a magyar zsidóság büszkeségére, városunk kitűnő szülöttjére, hitközségünk első dísztagjára. Majd dr. Krón Ferenc előjáró, a X-ik kerület helyettes elnöke, a községkerület nevében költői szárnyalású beszédben üdvözölte az ünnepeltet, méltatván katonai sikereit és a zsidó hitélet elmélyítése körül szerzett érdemeit, kemény szavakkal ostromozva az elpártolást, mely a hitközség kebelében megrendítő mérveket kezd ölteni. A mély hatást keltő beszéd után Günsz Sándor, a Chevra Kadisa elnöke, a Chevra nevében megható szavakkal köszöntötte a tábornokot, kinek szülei a szekszárdi temetőben alusszák örök álmukat. Az elhangzott beszédek után Eisler Manó hitközségi elnök átadta a dísztagságról szóló okmányt, mely Barna Gyula, a hitközség elnörének művészi kivitelű mesteri munkája, melyért a közgyűlés elismerést és köszönetet szavazott. Ezek után Zöld Márton tábornok mélyen megindulva mondott köszönetet a kitüntetésért, hitvallást téve zsidósága mellett, buzdítva az ifjúságot, hogy szeresse a hazáját és ragaszkodjék ősi szent vallásához. A nagy hatást keltő beszéd után a hitközség tagjai szünni nem akaró éljenzéssel ünnepelték a szekszárdi hitközség első dísztagját, mellyel a hitközség elsősorban önmagát tisztelte meg. A felejthetetlen ünnep — melyen a város más vallású polgárai is nagy számban vettek részt — a Himnusszal zárult. — Ugyanezen a napon este 9 órakor tartotta meg az ujonnan megalakult Talmud-Tóra megnyitó előadását a Kereskedelmi Kaszinó nagytermében, mely ezen alkalommal szűknek bizonyult. Eisler Manó hitközségi elnök lelkes megnyitó-beszéde nyitotta meg az előadást. Deutsch Rózsika, a Kiss József leányegyesület tagja két zsidó tárgyú költeménnyel aratott jól kiérdemelt sikert. A Talmud-Tóra célját és jelentőségét dr. Rubinstein Mátyás főrabbi, ezen intézmény egyházi elnöke, méltatta mélyenszántó beszédében.

Siógárdi Zöld Márton tábornok tartott ezután izzó hazafiságtól telített előadást harctéri élményekből. A hitközség disztagja nemcsak hithű zsidónak és kitűnő katonának, de élvezetes előadónak is bizonyult. A színes képekben gazdag előadást Barna László, a Vázsonyi Vilmos önképzőkör nagytehetségű fagjának két nagy hatást keltő szavalata követte, melyek Szabolcsi Lajos legszebb verseit hozták közel a közönséghez, majd Wimmer Jenőné, Benau Terike. urnő tisztaesengésű művészi énekszamaival valóban felejthetetlené tették a nívós kultúrét. A Szekszárdon kívül is már jól ismert énekművésznőt Steiner Sárika kísérte nagy szakértelemmel, ugyancsak ő látta el a templomban precíz játékkal az ünnepélyes isteniszteleit orgonakísérettel. Dr. Miklós Sándor iskolaszéki elnök, a Talmud-Tóra világi elnöke mestersen felépített záróbeszédében mondott köszönetet siógárdi Zöld Márton tábornoknak az erkölcsi hatásában felbecsülhetetlen előadásáért, valamint az összes szereplőknek. A Himnusz hangjai után azzal a felémelő érzéssel távoztak a hitközség teljes számban megjelent tagjai, hogy a hitközség lelkes vezetősége által megalakított Talmud-Tóra a hitélet elmélyítése körül missziót van hivatva betölteni.

Családi értesítő

HYMEN

Diamant Gizi és Goldstein Dezső, Goldstein Albert fővárosi nyomdatulajdonos fia, jegyesek.

Politzer Mór és neje Stricker Elza leánya Lilike Pápa és Hercz Gyula Örfalu, jegyesek. Rappaport Anci (Budapest—Sajóhely) és Trébitsch Dezső (Szombathely) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Grünfeld Paulát, Sárospatak, eljegyezte Teitelbaum Mór Tállyáról, mely alkalomból a „Tállyai Tiferesz Bachurim” szívélyesen gratulál.

HÁZASSÁG

Dr. Grün Albert ercsi ker. főrabbi és Schwitzer Mária folyó hó 29-én, vasárnap d. u. 3/4 órakor tartják esküvőjüket a dchányutcai templomban.

Weisz Olga (Debrecen) és Edelstein László (Miskolc) június hó 24-én tartották esküvőjüket Nyiregyházán. (Minden külön értesítés helyett.)

PASZITA

Szombat délután tartották meg a Siesta szánatóriumban Sós Endre főszerkesztő fiának, Ivánnak, Ábrahám frigyébe való felvételi ünnepét, amelyen nagy számban jelentek meg a család barátai. Ott voltak többek között: Hevesi Ferenc és Würdiger József főrabbi, Fábrián Béla és Gál Jenő országgyűlési képviselők, Roóz Rezső és Felek. Géza főszerkesztők, Nagy Lajos fővárosi bizottsági tag, Román Ernő műépítész, Dobó Dezső fő-törzsorvos és mások. Az ünnepséget követő uzsonnán Hevesi Ferenc főrabbi köszöntötte meleg szavakkal Sós Ármint vezérigazgatót, a nagyapát és Sós Endrét, az apát, azt kívánva, hogy a neves család harmadik generációja is az elődök ösvényén járjon.

Ha fájós lábaid gyógyítani akarja és elegáns cipőben akar járni, akkor cipőit **NAGY S.** modern ortopéd-cipésznel készíttesse: **Muzeum-körút 11** Gr. Károlyi u. old. Thivó-86-1-68

KIS HIRDETÉSEK

A LEGKISEBB HIRDETÉS ÁRA 2.— P E N G Ő

Templomi himzések

Präuchess tóráköpeny legszebb kivitelben olcsón készül. Herz Emma, Budapest. IV., Kossuth Lajos-utca 3. I. emelet.

41 éves

izr. uriaszony, Pest mellett ház- és üzlettulajdonosnő férjhezmenne jóvedelemmel, vagy kisebb vagyonnal rendelkező izr. urhoz. „Esetleg benősülés”. 9022

32 éves

elsőrendű bizonyítvánnyal rendelkező házvezetőnő, aki hosszú ideig urú társal működött, elsőrendűen főz, süt és a háztartás minden ágában jártas, augusztus 1-ére állást keres urú családnál. Leveleket: Halász Jenő, Budapest, VIII., Vizi Imre-utca 14. III. 1. küldendő. 705

Intelligens

zsidó asszony a háztartás összes ágában jártas házvezetőnőnek ajánlkozik, szerény igényekkel. Vidékre is megy. Cím VIII., Pál-utca II. udv. földsz. 8. 640

Saszt vennék

Ajánlatokat „Kifogástalan állapotban” jelígyére kérem. 817

Férfiruha

szabászatban teljes szakképzettséggel, kereskedelmi dolgok teljes ismeretével, azonnali elhelyezkedést (esetleg augusztustól) keresek szerény feltételek mellett. Kelemen Salamon szabómester, Pápa, Jókai Mór-utca 66- 650

Korlátlan

italméréssel üzlet és lakás kiadó. Kálmán Dezső, Gyöngyöspata. 8677

Gyakornok

jó házból szép kézirásal, nagykereskedésbe felvétetik. Kézrel írott ajánlatok „Megbízható 485” jelígyére a kiadóba. 8676

Palesztinából

kiutasított, 30 éves, nős, két gyermekes családapa, zeneileg képzett, kelemes tenorhangú kántor, kar- és orgonaképes, Schochet Ubodek Wekore hitoktató keres állást azonnali belépésre. Ünnepekre is elmegy. Bombaum Sándor, Miskolc, Bors vezér-u. 1/b. 608

Intelligens

szerény, jobb családból való fiatal német leánykát, két kis fiúval mellé felvennék és kinek jó otthon nyújtának. Cím: Dankner Henrik, Belváros, IV., Hajó-u. 5. 612

42 éves

diplomás rokonom részére házasság céljából hozzájáruló izr. urilányt keresek. Leveleket csak hozzájárulóktól „25—30.000” Boros hirdetőbe, Andrassy-ut 54. 9020

Elemista

középiskolás korrepetálását olcsón vállalja Schwarz Vilmos tanító, Budapest, VII., István-ut 5. I. 14. 919

Bármilyen

szellemi vagy fizikai munkát vállalnék. Egyéves orvostanballagató vagyok, német és olasz nyelvet birom. Címem: Langer Gyula, Pestszentlőrinc, Üllői-ut 123. 645

49 éves

izraelita nőtlen férfi nősülne, vallástudó, 35 évig. Feltétlen szép és jó nő, lehet özvegy, esetleg két gyermekkel is (fiú, leány, inkább két leányka) 10.000 pengővel, 5000-et öt év után vissza. Saját vagyonom 16.000 pengő. Dace és Micvó jelígyére. 8638

Fiatal

22 éves izraelita órák segéd, ki a szakma minden ágában — kis és nagy munkában — teljesen perfekt, saját szerszámmal rendelkeznek, állást keres, vidéki városban is. Cím Krausz Sándor, Miskolc, Vörösmarty-utca 18. 9023

Megbízható

középkorú leány elmenne kisebb háztartásba vagy magánoshoz vidékre is. Wohl Julia, Budapest, Csángó-u. 4. Tejfiók. 9024

Melyik vidéki

uricsalád hívna meg néhány hetes nyaralásra harmincas, izraelita, nőtlen, jómodu, ismeretű festőművészt. Szíves megkeresést „Ellenszolgáltatás képpel”. Pallós György, Akácia-u. 18. Papírüzlet. 647

45 éves

a háztartás minden ágában perfekt, finom, főzéshez értő neológ zsidó házvezetőnő bizonyítványokkal, vidékre is ajánlkozik. I. E., Szövetség-u. 38. I. 10. 642

Izr. leány

elmenne idősebb házaspárhoz háztartásba vidékre is. Izabella-u. 73. I. 3. 648

Négy polgárit

végzett, jó családból való fiú bármilyen munkát elfogad. B. J. VI., Buloyovszky-u. 37. földszint 11. 646

Középkorú

intelligens német-magyar gyermekiaszony elhelyezkedne zenetudással. Özv. Lányi Andorné, Dombinszky-u. 44. II. 7. 643

Vidékre

mennék tanítani hébert, németet, középiskolára előkészíték nyári kosztúrt és lakást. Szíves ajánlatokat „Rabbi szeminárista” jelígyére a kiadóba. 641

Özvegy komoly urak

42—52 évesek, rendes egzisztenciával bírók, ki venne el feleségül csinos, intelligens, teljesen árva, korrekt urilányt 5000 pengő hozományjal. Leveleket „Jól jár” jelígyére a kiadóba kérek. 8679

Magányos

uridő keres középkorú, független nőt, ki háztartását elátná. Jelenkezni 10—12-ig Brand, Német-völgyi-ut 8. 9019

A MAGYAR IZR. NÖEGYLETEK ORSZÁGOS SZÖVETSEGE elhelyez otthonában vidéki urilányokat, kik Budapestben végzik iskoláikat, vagy más, ehhez hasonló tanfolyamot végeznek. Az ellátás szigorúan rituális. Bővebb felvilágosítással szolgál az iroda, VII., Sip-utca 12. Tel. 41-9-19. 652

A MAGYAR IZR. NÖEGYLETEK ORSZÁGOS SZÖVETSEGE által fenntartott ápolónőképző tanfolyamára a felvételek most vannak folyamatban. E tanfolyamra jelentkezhet minden olyan leány vagy asszony, aki érettségizett, vagy a középiskola négy osztályát végezte el. Felvételi korhatár 18—30 évig. A tanfolyam 18 hónapig tart, mely idő alatt a növendékek az e célra berendezett otthonban laknak: bennlakás kötelező. Az ellátási díj havi 60 pengő, mely összegben bennfoglaltatik: teljes ellátás (szigorúan rituális), lakás, fűtés, világítás, mosás, fürdő stb. Minden további felvilágosításokat a MINOSZ központi irodája, VII., Sip-utca 12. ad meg. Tel. 41-9-19. 651

Keresek

6—7 és 9 éves gyermekeim mellé fiatal, szerény igényű izr. leányt, aki a háztartásban is segédkezne, augusztus elsejére. Ajánlatok küldendőek Münz Sámuel biztosítási tisztviselő címére, Kiskunmádras. 8601

Berlinben

működött, Hidesheimer-féle szemináriumban képezített nőtlen hittanítónő, héber nyelvoktató, francia és olasz nyelvtudással megfelelő állást keres. Megkeresések Grósz Sándorné, Hajduszoboszló. 638

Tanítónő

perfekt német, hosszú gyakorlattal állást keres. Grünfeld Hermin Miskolc, Széchenyi-u. 90. 8687

Gondos Sándor

modern zsidó könyvkereskedés Budapest, VI., Andrassy-ut 67. I. 623

2 fivér nősülne

vagyonos családból, harmincasok, jó pozícióban. Hozomány másodrendű kérdés. „Két nővér” jelígyére Teuzer hirdetőjébe, Szervitátér.

Házvezetőnő

kitűnően főző, intelligens nő, gyermektelen házaspárhoz vidékre felvétetik. Jelenkezés: Bajza-utca 29. III. 1. Csak 2—3 között. 639

Vallásos

középiskolai tanárcsalád fiú- vagy leánydiákot vállal. Hirsch, Hernád-utca 50. II. 4. 9017

Szigorúan orth.

tanítónál fiú vagy leánydiák teljes ellátást kaphat, zongorahasználat-tal. Würdiger, Hernád-u. 50. III. 9028

Tegyen Ön is próbát

rendelje KUPFLERNÁL kosztját. Vilmos császár-ut 39. Telefon 167 —57. 8652

HALÁLOZÁS

A IX. kerületi zsidóság legkiválóbbjai közé tartozott Fisch Márk baromfikereskedő, aki e héten 74 éves korában váratlanul elhunyt. A jótékony és a zsidó munka legelső köze tartozott Fisch Márk, aki templomot épített házában, a szegények százait támogatta és segített megboldogult első feleségével együtt mindig ott volt, ahol segíteni kellett. Végtisztessége százakra menő tömeg jelenlétében ment végbe vasárnap. A páva-utcai templomkörzetet, melynek hűséges tagjai közé tartozott, Weisz Mór, a körzeti választmányt Szabó Rezső és Hofmann Samu előjárók képviselték. A gyászbeszédet dr. Hevesi Simon vezető-főrabbi tartotta, melyben megrendítő módon méltatta az elhunyt nagyszerű életmunkáját és kiváló érdemeit. A ferencvárosi zsidóság nevében Szabó Rezső vett búcsút az elhunytól, majd Leszlauer Gyula mondott megható búcsúztatót. A Koma-egylet templomának nevében Eppler Izidor rabbi mondott gyászbeszédet. A szegények százainak hangos sirása közepette helyezték örök nyugalomra Fisch Márkot, kit özvegye, két méltó fia: József és Zoltán és leánya Ferry gyászolnak, akik apjuk tradíciójához hűven folytatják munkáját a ferencvárosi zsidóság körében.

Özy dr. Szöllösi Mórné július hó 8-án 60 éves korában csendesen elhunyt. Temetése 10-én volt nagy részvét mellett.

F. hó 11-én 79 éves korában elhunyt néhai Ehtendiener Adolf nagyikindai kereskedő özvegye, született Ehrendiener Rozát. Vallásos zentai családból származott, ahol hozzátartozói a hitközségi életben számottevő szereplők voltak. Három fia siratja a jóságos anyát: Ehrendiener Ignác velikikindai kereskedő. Erdődi Manó József, a Magyar Színház ügyelője, az Egyenlőség munkatársa.

SIRKŐAVATÁS

Folyó hó 15-én volt néhai Müller Salamon nagyszécsényi főrabbinak sarkóavatása a szécsényi és a környékbeli hitközségek és a rokonság részvételével. Gyászbeszédet tar-

tottak Fischer jelenlegi szécsényi főrabbi, Unsorfer Hillel losonci orth. főrabbi és a megboldogult unokaöccse, Müller Nándor Budapestről.

Művészi siremlékek Eichbaum Mór, V. Rudolf-tér 3. (Margit-hidnál). Telefon: 246-74.

HITKÖZSÉGEK HIVATALOS HIRDETMÉNYEI

A Kőbányai Izr. Hitközség keres két kifogástalanul lapról olvasni tudó tenoristát. Jelentkezés a Hitközség irodájában 8-12-ig. 8688

A debreceni zsidó reál-gimnázium felügyelőbizottsága pályázatot hirdet egy rajzszakos óraadó tanári állásra. Pályázhatnak magyar honos, izr. vallású, középiskolára képesített okl. rajztanárok. A megválasztandó tanár fizetése azonos az állami középiskolákban teljes óraszámú dolgozó óraadó tanáréval. A debreceni zsidó reál-gimnázium felügyelőbizottságához címzett, szabályszerűen felszerelt folyamodványok 1934 augusztus 15-ig a debreceni zsidó reál-gimnázium igazgatóságához küldendők. Az állást 1934 szeptember 1-én kell elfoglalni.

Izr. hitközségek szíves figyelmébe! 40 éves, zeneileg képzett, széphangu kántor, sochet ubodek bálkore és okl. hitoktató állását változtatná. Cím „Állásváltató kántor” jellegére a kiadói hivatalba kérik.

Az egri statusquo izraelita hitközség négyosztályos iskolájánál egy ideiglenes helyettes tanítói állásra pályázatot hirdetünk. Pályázhatnak olyan állástalan, nőtlen férfitanítók, akik konzervatív, vallásos életmódjukat kellően igazolni és a héber nyelvet direkt módszer szerint tanítani tudják, kántori képesítéssel bírnak és kórus vezetésére alkalmasak, illetve azt is vállalják. A megválasztás egyelőre egy tanévre szól, amely teljes megfelelés, a tanulók létszámának és a hitközség anyagi viszonyainak

kedvező alakulása esetén továbbra is megújítható lesz Tiszteletdíj havi 80 pengő. Előnyben részesülnek azok, akik az Orsz. Izr. Tanítóképzőben nyerték oklevelüket. Pályázati határidő 1934 július 31. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Saját kézzel írt pályázatok hiteles okmányokkal felszerelve az Egri Izr. Hitközség címére küldendők. Személyes bemutatkozás ajánlatos. Utókötséget senkinek sem térítünk meg.

Eger, 1934 július 9.

nagyecseri Kánitz Dezső s. k. hitk. elnök.

Dr. Guttman Vilmos s. k. iskolaszéki elnök.

A TABI orthodox hitközségnél jövő tanévben betöltendő egy nőtlen hitoktatói állás. Megválasztandónak az elemi iskolában héber olvasást, bibliafordítást és Rasit kell tanítania; a felnőtteknek esténként Chumis Rásit és szombatoként Siur-előadást tartani. Fizetése havi 70.— P. Okmányok a hitközség előjáróságához intézendők. Utókötségeket csak a megválasztottnak térítjük meg. Pályázati határidő augusztus 10.

A nyíregyházi statusquo hitközség kántori állása megüresedvén, a közelgő nagy ünnepekre kitűnő előimádkozót keres, aki hagyományos módon és énekekkel tud imádkozni. Képzettségről és szigorúan vallásos előéletéről szóló bizonyítványok másolata, igény megjelölésével f. hó 27-ig a Hitközségi Iroda (Szarvas-u. 10.) címére küldendő.

No. 612/934.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

Az Erdély-Bánáti Országos Izraelita Iroda ezennel pályázatot hirdet:

1. Oly egy iv terjedelmű dolgozatra, mely akár a hittudományok, akár a zsidóság történetéből vett tárgyat dolgoz fel. A legjobbnak ítelt dolgozatot a dr. Eisler Mátyás Alapból 2000.— Lei, a második helyen legjobbnak ítelt művet pedig 1000.— Lei jutalomban részesítjük.

2. Oly egy iv terjedelmű tanügyi dolgozatra, mely a zsidó iskolákat érintő aktuális tanügyi kérdést, vagy a hitoktatás köréből vett kérdést dolgoz fel. A legjobbnak ítelt dolgozat a dr. Vértés Adolf Alapból 2000.— Lei, a második helyen legjobbnak ítelt művet pedig 1000.— Lei jutalomban részesül.

Az 1. pályázatra csak romániai származású, vagy Romániában működő rabbijelöltek, a 2. pályázatra szintén csak romániai származású vagy Romániában működő izr. tanárok, tanítók és tanítójelöltek pályázhatnak.

Az idegen írással, vagy gépirással leírt és a szerző nevét tartalmazó jelíges borítékkal ellátott pályamunkák f. évi október hó 30-ig küldendők be alulírott orsz. irodai elnök címére (Oradea, str. Vlahuta 3).

Az Országos Iroda Elnöksége jogosult lesz a pályanyertes és a netán dicsérlettel kitüntetett műveket felolvasztatni és kinyomatni.

Oradea—Cluj, 1934. július 10. Dr. Adorján Ármán, az orsz. iroda elnöke, Lax A. Salvator főtáskár.

A szerkesztésért felelős Szabolcsi Lajos Felelős kiadó: Gáspár Márk igazgató — Előfizetési árak: Egész évre 24 pengő fél évre 12 pengő Július 1-én kezdődik az évi 400 dinár Romániában egy évre 400 lei Amerikában egy évre 11 dollár. — Vezérképviselet Románia részére: „Pallas” lanterjesztő Cluj — Nyomatott a Globus Nyomdai Műintézet R-T körforgószékén Budapest VI. Aradi-u. 8. Nyomdaigazgató: Havas M.

Német kóser gyermeküdülő

Síókön

Fenyőerdő közepén, a strand mellett. Orvosi felügyelettel Szakavatott tanács. Bőséges ellátás. Havi 80—100 P. Játék, sport. Prospektus. Tante Renée. Síókön, Vilma-telep. Fenyővessző 7. 8486

Szigorúan vallásos házban

leány vagy fiúgyermek az iskolai idényre ellátást nyerhet. Gondos felügyelet, jutányos ár és díjtalan iskolai segítség nyújtatik. Cím: Szántó Andor. Budapest. VII., Huszáru. 6. I. 3. 614

Tóra

szakértők szerint ritka példány, eladó. Jelige: „Ezüstfelszerelés” kiadóhivatalba 9029

Háztartás

minden ágában jártas szabónő nagy leányok mellé esetleg anyahelyettesnek uri családnál elhelyezkedne. Jelige: „Kis fizetéssel” kiadóba 9030

Megnősülne

nagyobb vidéki városban levő, jól bevezetett, gyárvalással, 43 éves társulatjában 25 000 pengő hozománnyal. Csinos, fess, házias, szolid, 32 év körüli hajadon, vagy gyermekekkel együtt hozzájárulást vállaltatni kérem „Koma” jellegére a kiadóhivatalba.

3—400 pengőt

adnék előimádkozó Samesz, fűrdőkezelő, esetleg Liberer állásért. „Elsőrendű kántor” jellegére a kiadóba kérem. 8689

Középkoru

főzőmindentest, térszához értőt, azonnal felveszek. Rudolf-tér 1. étterem. 9032

Nyilvános jogu polgári iskolával kapcsolatos

Hersch alapítványi orth. izr. Internátus Vácon

növendékeket felvesz nyaralásra is havi 60 pengőért. Prospektus.

Gyermekszerető

szerényigényű németkisasszonyt keresek 3 és 6 éves gyermekeimhez. Singer Sándor, Tolna. 8690

Középkoru

szerény igényű nő, kis háztartásba házzelvezetőnek elmenne. Dob utca 84. II. 10. Réh Helén. 9017

Lakótársnőnek

olthont ad huszonöt pengőért özy vagy uriaszony. Dob utca 108. Margittainé. 9027

Héber

műveket, imakönyveket héber és magyar szöveggel szép kiviteiben, gyorsan és olcsó árban készít Klatter Ignác szedőgépes könyvnyomdája Nyíregyháza. 634

Kiadnám

zagyvamenti orth. községben két csinosan bútorozott szobámat jó zsidó nyaralóknak, esetleg kósztal. Grünbaum Sámson, Jászalsószentgyörgy. 8666

Középkoru

özvegyasszony állást keres idősebb házaspárnál vagy urnál — beteg mellé is — vidékre is. Podmaniczky-u. 18. I. 6. H.-né. 9031

70 éves

beteg ember beteg feleségével és négy kiskorú gyermekével a legnagyobb nyomorban, kéri a hitestvérek kegyes támogatását. Cím: Guttman Adolfné, Pestszentlőki, Hangyatelep, V. ker. 60-ik bódé. 750

Tüdőbeteg tanárjelölt

kéri a hitestvéreket, hogy őt, valamint ugyancsak tüdőbeteg húgát segítségben részesítsék kegyeskedjenek. „Tanárjelölt” jelige alatt készséggel ad felvilágosítást a kiadóhivatal a nemesszívű érdeklődőknek. 702